

МОДЕЛЬНА ПРОГРАМА «ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА. 7 – 9 КЛАСИ»
Галузь: мовно-літературна
для ЗСО (або класів/груп) з українською мовою навчання;
для ЗСО (або класів/груп) з мовами навчання корінного народу або національної меншини
(1,5 год. / тиждень)

Авторський колектив:

Снегірєва Валентина Василівна – Інститут педагогіки НАПН України, старший науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин і зарубіжної літератури, кандидат педагогічних наук (науковий керівник);

Бушакова Оксана Валеріївна – Ліцей №4 міста Могилева-Подільського Могилів-Подільської міської ради Вінницької області, вчитель-методист;

Горобченко Ірина Вікторівна – Центр професійного розвитку педагогічних працівників відділу освіти Горішньоплавнівської міської ради Полтавської області, директор, учитель-методист зарубіжної літератури;

Каєнко Олександр Васильович – Новоукраїнський ліцей “Лідер” Новоукраїнської міської ради Кіровоградської області, вчитель-методист, Заслужений вчитель України

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Модельна навчальна програма «Зарубіжна література» для 7-9 класів закладів загальної середньої освіти розроблена відповідно до Концепції Нової української школи (2016), Закону України «Про освіту» (2017), Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 і реалізує засадничі освітні принципи цих державних документів. Вона продовжує МНП «Зарубіжна література» для 5-6 класів (авт. Богданець-Білоskalенко Н. І., Снегірєва В.В., Фідкевич О. Л.) (2021).

Відповідно до державної освітньої політики в модельній програмі реалізовано такі *підходи* у викладанні зарубіжної літератури в основній школі:

особистісно-орієнтований підхід, що має на меті розкриття індивідуальності кожного учня через навчання як самостійну і значущу для нього діяльність. Пропонована модельна програма спрямовує вчителя-словесника на побудову такого педагогічного процесу вивчення зарубіжної літератури, який запускав би механізми розвитку та функціонування всебічно розвинутої особистості, людини з морально-етичними принципами, громадянина-патріота, інноватора, здатного цінувати світ і життя і покращувати їх;

компетентнісно-діяльнісний підхід реалізується через ключові компетентності, наскрізні вміння, знання і ставлення, прописані в стандарті й конкретизовані в програмі як види навчальної діяльності на уроках зарубіжної літератури й очікувані предметні й метапредметні результати навчання;

соціокультурний підхід забезпечується шляхом залучення в процесі вивчення програмових творів знань історико-культурного і соціокультурного характеру, які допоможуть учням осмислювати й оцінювати художні твори як культурні явища, як особливий спосіб пізнання світу, життя, людей. У програмі відводиться значне місце для вивчення творів зарубіжної літератури у взаємозв'язках із українською, що дає можливість школярам глибше засвоювати загальнолюдський зміст, національну своєрідність і цінність культур різних часів і народів, сприймати українську культуру як невід'ємну частину світової. Програмові твори розглядаються також у широкому контексті з медіатворами – кіно, анімацією, театром, образотворчим мистецтвом, музикою;

комунікативний підхід пронизує всі аспекти та етапи діяльності учнів на уроках зарубіжної літератури: у досвіді читання, слухання, обговорення художніх і медіатекстів, співпраці в парах і групах, творчої роботи на основі прочитаного в учнів послідовно розвивається вміння користуватися літературною мовою як інструментом висловлювання власних думок і почуттів, виховується потреба в осмисленні й критичній оцінці інформації. Основними принципами комунікативної методики вивчення літератури є принципи: мисленнево-мовленневої активності, індивідуалізації, функціональності, ситуативності та новизни.

Метою предмета «зарубіжна література» на етапі базового предметного навчання (7-9 класи) є засвоєння школярами духовних та художніх цінностей зарубіжної літератури, підтримка й розвиток в учнів та учениць інтересу до читання, виховання культури сприймання художньої літератури як мистецтва слова, формування умінь критично осмислювати художні тексти (медіатексти) та творчо використовувати їх для усної й писемної комунікації в різних життєвих ситуаціях.

Об'єктом навчання на уроках зарубіжної літератури є художній твір в його жанрово-родовій та історико-культурній специфіці. Осмислення твору відбувається в процесі системної діяльності школярів, як організованої вчителем, так і самостійної, спрямованої на розвиток навичок культури слухання, читання (вголос, мовчки, за ролями, аналітичного, вибіркового, коментованого тощо), спілкування, творчого й академічного письма.

Вивчення зарубіжної літератури в школі в контексті базової середньої освіти вирішує такі освітні завдання:

- формування ставлення до літератури як однієї з основних культурних цінностей народу (що відбиває його історію та менталітет) і людства (що містить загальнолюдські смисли);
- формування та розвиток уявлень про літературний твір як художній світ; як особливий спосіб пізнання життя;
- розвиток здатності сприймати, аналізувати, критично оцінювати та інтерпретувати художні (медіа) тексти, усвідомлювати картину світу, відображену в мистецьких творах, на рівні не тільки емоційного сприйняття, а й інтелектуального осмислення;

- засвоєння комунікативно-естетичних можливостей української мови на основі вивчення визначних творів зарубіжної літератури в кращих українських перекладах;
- розвиток через читання і вивчення класичної та сучасної зарубіжної літератури національно-культурної ідентичності учнів та учениць, формування їх громадянської позиції, уміння сприймати рідну культуру в контексті світової;
- виховання у читача культури формулювання власної думки, здатності аргументувати її та оформляти в усних та письмових висловлюваннях різних жанрів, брати участь в діалогах, дискусіях, грамотно й відповідально комунікувати українською (зокрема онлайн);
- виховання культури розуміння «чужої» позиції, а також толерантного ставлення до цінностей інших людей, культури інших епох і народів; розвиток здатності розуміти художні тексти й медіатексти, що відбивають різні етнокультурні традиції;
- виховання компетентного читача, слухача і комуніканта зі сформованим естетичним смаком;
- усвідомлення значущості читання зарубіжної літератури для власного розвитку та самоосвіти;
- опанування загальнонавчальних умінь (формулювання мети діяльності, її планування, здійснення бібліографічного пошуку, вміння знаходити і обробляти необхідну інформацію з різних джерел, включаючи цифрові, працювати в складі колективу тощо).

Змістовий компонент курсу «Зарубіжна література» в 7-9 класах дібрано з урахуванням вікової психології підлітків, їхніх читацьких інтересів і особливостей сприйняття художнього тексту та структуровано на основі жанрового (7 кл.), поєднання історико-хронологічного та проблемно-тематичного принципів (8 – 9 кл.).

У доборі художніх текстів ураховано вікові психологічні особливості 12 – 15 річних підлітків, їхні запити та виклики з боку соціуму: поява значних суб'єктивних труднощів і переживань, пов'язаних зі стрімким психофізіологічним розвитком; потреба в спілкуванні та спільній діяльності з однолітками; формування моральних понять та переконань; прагнення до визнання у колі однолітків і незалежності від дорослих; зміни характеру та способу спілкування й соціальних взаємодій, пов'язані з цифровим середовищем.

Мотивація до читання – один з ключових чинників, які впливають на запам'ятовування та тривалість утримання інформації. Тому мотиваційні елементи наявні в усіх запропонованих для текстуального вивчення творах. Художні тексти читабельні, відповідають читацьким можливостям учнів, що полегшує сприйняття та декодування змісту.

Список творів обумовлений колом інтересів школярів та завданням збагачення їхнього життєвого й читацького досвіду надбанням кращих творів зарубіжного письменства. Він містить фольклор і художні твори, що порушують вічні проблеми добра і зла, любові і співчуття, гідності й людяності, прекрасного в природі та людському житті. В анотаціях до тем, що вивчаються, акцентується на актуальних для сучасного читача питаннях і пошуках, які дають можливість трактувати художній твір у контексті сьогодення. Анотації до творів укладено так, щоб учитель міг правильно визначити найбільш доцільну методику їх опрацювання. Крім змісту творів, анотації містять рубрики:

теорія літератури (ТЛ);

ключові компетентності (КК) – рубрика розкриває компетентнісний потенціал конкретного твору зарубіжної літератури чи розділу програми;

український контекст (УК) - рубрика виявляє українознавчий контекст програмових творів: зв'язки зарубіжних письменників з Україною, майстерність українських перекладачів, українські теми й мотиви у творах іншомовних авторів тощо;

твори у медіапросторі (ТМ) висвітлює зв'язки творів зарубіжної літератури з іншими видами мистецтва та культурними явищами;

твори для додаткового читання.

Програмою значно оновлено традиційне для цього віку коло читання. Так, у 7 класі вперше пропонуються автобіографічні твори А. Маршалла «Я вмю стрибати через калюжі» та Дж. Даррелла «Моя сім'я та інші звірі», які спонукають дітей до розвитку емпатії, формують оптимістичний світогляд, уважне і дбайливе ставлення до природи, людей з обмеженими можливостями. Розширено перелік авторів і творів жанрів новели, історичної і детективної прози, фантастики і фентезі, запропоновано новий список ліричної поезії. Зокрема, учням запропоновано знайомство не лише з творами визнаного новеліста О. Генрі, а й інших майстрів цього жанру – Е. По, Гі де Мопассана та сучасного письменника Е. Керета, що розглядають вічні морально-етичні проблеми й загальнолюдські цінності. Такий підхід розширює знання учнів про розвиток світової новели, а підбір творів має яскраво виражену виховну спрямованість.

Історичні твори Дж. Тріза «Слідами змови» та Дж. Бойна «Хлопчик у смугастій піжамі» розповідають школярам про їхніх ровесників у періоди складних випробувань людства, навчають гуманності й милосердя. Таку ж бібліотерапевтичну спрямованість мають книги Л. Турюн «Лише хмари танцюють з зірками» та К. Патерсон «Міст у Терабітію». Важливо, що авторки, проводячи героїв книг через низку життєвих труднощів, змальовують оптимістичний фінал.

Осучаснено перелік детективів: для вивчення запропоновано не лише твори А. Конан Дойла, а й А.Крісті, що демонструє рівні гендерні можливості митців у розвитку цього жанру. Знайомство з поезіями Ш. Петефі, Е. Дікінсон, Р. Тагора, Х. Хіменеса репрезентує різні літературні напрями й стилі, дає дітям можливість не лише відчутти красу поетичного слова, а й побачити досконалість природи очима митців різних країн світу та відчутти оригінальність індивідуального авторського світобачення.

Фантастична література дозволяє підліткам відволіктися від проблем і конфліктів зовнішнього світу, зануритися у чарівний світ книги, який розсуне рамки реальності. Фентезі дозволяє дитині максимально відчутти свою важливість. Добір нових для шкільної програми науково-фантастичних творів А. Азімова, Р. Шеклі, М. Мейєр спонукають учнів та учениць до роздумів про сучасну проблему стосунків людини й штучного інтелекту, тоді як фентезі А. Сапковського «Відьмак» порушує вічну тему боротьби зі злом. Водночас фантастична і фентезійна література допомагає у несподіваному ракурсі представити сучасні проблеми людства і спробувати відшукати шляхи до їх вирішення.

У 8 класі скорочено перелік творів для вивчення, що обумовлено прагненням наблизити навчальну програму до вікових потреб і можливостей підлітків. Так, у розділі «Час у пошуку героя», доволі актуальному для сьогодення, об'єднано кращі зразки античного та середньовічного героїчних епосів, що знайомлять школярів з подвигами Ахілла й Гектора, Одиссея, Енея,

Сігурда, Роланда - еталонних героїв свого часу. З літературою Середньовіччя школярі продовжать знайомитись і в розділі «Зі Сходу світло», до якого, крім традиційних для шкільної програми творів Лі Бо, Ду Фу, О. Хайяма, уведено поему Ш. Руставелі «Витязь в тигровій шкурі», що має на меті дати уявлення про довершений зразок грузинської літератури, формувати ідеал справжньої дружби. Література доби Відродження традиційно представлена сонетами Ф.Петрарки та В.Шекспіра, які демонструють трансформацію уявлень про ідеал жінки, та трагедією «Ромео і Джульєтта», яка порушує тему кохання, що долає ворожнечу й розбрат. Роман М. де Сервантеса «Дон Кіхот» подано в розділі «Конфлікт мрії і реальності», оскільки тема конфлікту іdealізму й прагматизму, мрії та реальності звучить і в шедеврї класицизму – комедії Мольєра «Міщанин-шляхтич». Сучасна література у 8 класі представлена творами Р. Баха, У. Старка, Т. Пратчетта, Е.-Е. Шмітта, Н. Геймана (на вибір), що має на меті ознайомити учнів / учениць із кращими зразками мистецтва слова зарубіжних письменників ХХ – початку ХХІ століття. Зокрема, твори в жанрі фентезі Т. Пратчетта “Право на чари”, “Ерік” і Н. Геймана “Небудь-де” стимулюють не лише уяву учнів та учениць, а й розвивають важливі життєві компетенції; формують творчі навички, необхідні для успішного самовираження; допомагають виробити механізми контролю сильних емоцій і навчають розумно маневрувати, прокладаючи власну життєву дорогу.

У 9 класі продовжується вивчення творів зарубіжної літератури на основі історико-хронологічного підходу. Літературу Просвітництва представлено творами Д.Дефо та Вольтера. Роман “Життя та незвичайні і дивовижні пригоди Робінзона Крузо”, що ґрунтується на реальних подіях і з точки зору свого часу був підручником з основ цивілізації, спонукає набувати різних знань та умінь, які допоможуть в боротьбі за життя, вчить толерантному ставленню до людей різних рас. Повість «Простак» акцентує увагу на критичному мисленні, що формує вміння протистояти маніпуляції свідомістю.

Тему критичного осмислення дійсності продовжують твори літератури романтизму. Казка Е.Т.А.Гофмана «Крихітка Цахес», зокрема, ще й порушує актуальну у наш час проблему академічної доброчесності. Поезії Дж.Байрона дають яскравий приклад активної життєвої позиції людини, а читання поеми «Мазепа» спонукатиме школярів до вивчення історії рідної країни.

З огляду на вимоги часу змінено для вивчення перелік поезій Г.Гейне (“Аж серце стисне, як згадаю...”). Вірш «Білі глянцеві манжети...» запропоновано для зіставлення з поезією Дж.Байрона «Хотів би жити знов у горах...». Новела П.Меріме «Матео Фальконе» може стати предметом компаративного аналізу з повістю М. Гоголя «Тарас Бульба», яку вивчають на уроках української літератури.

Знайомство з літературою реалізму передбачає читання творів О.де Бальзака, Ч.Діккенса, Гі де Мопассана. Тему «влади золота» розглянуто на прикладі повістей О.Де Бальзака «Гобсек» або «Батько Горіо» (остання ще й піднімає проблему стосунків батьків та дітей, актуальну у будь-який час). Роман Ч.Діккенса «Пригоди Олівера Твіста» змальовує картини жахливої соціальної несправедливості, якій змушений протистояти головний персонаж, акцентує увагу на самовихованні особистості. Новела Гі де Мопассана «Сімонів батько» дає школярам можливість досягнути жорстокість дитячого булінгу.

П'єса Б.Шоу «Пігмаліон», що порушує проблеми саморозвитку, відповідальності за свої дії, необхідності знання літературної мови, може слугувати поштовхом до дискусії дев'ятикласників про пошуки людиною свого місця в суспільстві, професійну орієнтацію.

Запропоновані для вивчення твори сучасної літератури знайомлять школярів з новими жанрами (антиробінзонада, антиутопія, епістолярний роман тощо), які в своїй основі продовжують і розвивають традиції класичної літератури. Так, роман Б.Кауфман «Вгору сходами, що ведуть униз» зображає актуальні для підлітків проблеми шкільного життя, містить роздуми про шкільну освіту та її перспективи. Твір дає можливість викликати підлітків на розмову про те, що їх хвилює в нашомусьогоденні. Властиві підліткам цікавість до мінливого світу, здатність вірити у мрію, жага до пригод та розширення обріїв пізнання переростають у прагнення зануритися в духовне, зламати стереотипи мислення, поведінки, формують потребу якісно нового, незвичного погляду на світ. Саме це зумовило появу у програмі для 9 класу творів Дж. Толкіна «Листок пана Дрібнички» і Річарда Метісона «Натисніть на кнопку», «Тест». Принципи, на які спирається фентезі і наукова фантастика (інтертекстуальність, одивнення, відновлення та переосмислення міфічних архетипів), допомагають здобувачам освіти сконструювати картину світу, яка служить полем для розв'язання питань, актуальних як на рівні окремої особистості, так і на рівні соціуму. А сформована на уроці позиція щодо життя і смерті, проблеми «переходу» та вартісності людини як особистості підсилить позицію учнів / учениць у боротьбі з явищами типу «Синього кита».

Діяльнісний компонент МНП розроблено згідно з Рекомендаціями щодо оцінювання навчальних досягнень учнів відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти (наказ МОН України від 1 квітня 2022 р. № 289), в яких зазначено вимоги до результатів навчання, зокрема з предметів та інтегрованих курсів мовно-літературної освітньої галузі:

1. *Сприймає усну інформацію на слух / аудіювання*
2. *Усно взаємодіє та висловлюється/говоріння*
3. *Сприймає письмові тексти / читання*
4. *Письмово взаємодіє та висловлюється / письмо*

Відповідну нумерацію за видами діяльності та її запланованими результатами проставлено в колонках (розділах програми) «Види навчальної діяльності» та «Очікувані результати навчання».

На етапі базового предметного навчання зарубіжної літератури продовжується робота з формування та розвитку *ключових компетентностей*, вагоме місце серед яких відведено *читацькій компетентності*. Учні оволодіватимуть читанням як засобом здійснення своїх подальших планів: продовження освіти та самоосвіти, усвідомленого планування свого актуального та перспективного кола читання, у тому числі читання для дозвілля, підготовки до профільної освіти.

Учні отримують можливість:

- розширити коло читання та розвинути навички осмисленого, рефлексивного й виразного читання;
- оволодіти різними видами читання: ознайомчим, переглядовим, пошуковим та вибірковим; комунікативним читанням вголос і мовчки; навчальним та самостійним читанням тощо;

- освоїти основні стратегії читання художніх та інших текстів і набути здатності обирати стратегію читання відповідно до конкретного завдання.

У сфері розвитку особистісних результатів пріоритетна увага приділяється формуванню:

- 1) основ громадянської ідентичності особистості (включаючи когнітивний, емоційно-ціннісний та поведінковий компоненти);
- 2) основ соціальних компетенцій (включаючи ціннісно-сміслові установки та моральні норми, досвід соціальних та міжособистісних взаємин);
- 3) готовності та здатності до переходу до самоосвіти на основі навчально-пізнавальної мотивації, у тому числі готовності до вибору напряму профільної освіти.

Зокрема, здатності до вибору напряму профільної освіти сприяють: цілеспрямоване формування інтересу до знань і видів діяльності з мовно-літературної освітньої галузі, педагогічна підтримка допитливості та вибірковості інтересів; розвиток практичного досвіду створення і редагування мовленнєвих продуктів (есе, літературних етюдів, виступів, презентацій, коментарів тощо), реалізація рівневого підходу у пред'явленні навчальних завдань та диференціації вимог до результатів навчання і в рекомендаціях до оцінювання – у прикінцевій частині програми – на основі диференціації змісту перевірочних завдань та / або критеріїв оцінювання досягнень учнів / учениць, формування навичок взаємо- та самооцінювання, рефлексії.

Чільне місце в діяльній частині МНП (“Види навчальної діяльності”) відведено розвитку *комунікативної компетентності*, що формується на уроках зарубіжної літератури опосередковано, через художні й медіатори, з яких школярі отримують інформацію про характер комунікативних ситуацій, особливості міжособистісної взаємодії в них у вигляді словесних і візуальних форм. У процесі читання тексту та навчального діалогу на етапі його обговорення розвивається досвід комунікації як здатність учнів до спілкування в різних видах мовленнєвої діяльності: ставити і розв’язувати комунікативні задачі; визначати цілі комунікації, оцінювати ситуацію, враховувати наміри й способи комунікації, бути готовим до змін власної мовленнєвої поведінки. При цьому провідними у вивченні художніх творів є проблемно-комунікативний метод та інтерактивні методи навчання літератури. Програма рекомендує активне використання таких технологій як техніка постановки запитань та пошук відповідей на них, робота у великих та малих групах; презентація та захист проєктів, рольові ігри, дискусії, кейстехнології тощо. Запропоновані програмою види навчальної діяльності дають змогу учням оволодіти такими компонентами комунікативної компетентності, як: прогнозування і програмування комунікативної ситуації; знання й ерудиція; засоби спілкування (вербальні та невербальні); управління комунікативною ситуацією; комунікативна культура (загальна та національна); орієнтація на соціального партнера; мовленнєва компетенція.

Загалом у розробленій МНП максимально охоплено усі обов’язкові результати мовно-літературної освітньої галузі за базовий предметний цикл: читання, слухання, аудіювання, аналіз, інтерпретація, усна та письмова взаємодія, дослідження індивідуального мовлення; їх конкретизовано у відповідній колонці табличного варіанту програми.

Навчальний матеріал модельної програми розроблено відповідно до рекомендованого Типовою освітньою програмою навчального часу (наказ МОН від 19.02.2021 р. № 235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти»). Розподіл годин на вивчення розділів і тем учитель планує самостійно. Заклад загальної середньої освіти має право змінювати кількість навчальних годин на вивчення предмета «Зарубіжна література» у 7 – 9 класах у межах заданого Типовою освітньою програмою діапазону навчального навантаження, водночас забезпечуючи умови досягнення результатів навчання в обсязі не меншому, ніж визначено цією модельною навчальною програмою.

Орієнтуючись на пропоновану модельну навчальну програму, заклад загальної середньої освіти також може розробляти навчальні програми предметів та інтегрованих курсів, що мають містити опис результатів навчання в обсязі не меншому, ніж визначено Державним стандартом базової середньої освіти та/або модельною навчальною програмою. Ці навчальні програми мають бути затверджені педагогічною радою закладу загальної середньої освіти.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Зміст навчального предмета, очікувані результати навчання, види навчальної діяльності учнів

7 клас

1,5 год/тиждень - 53 год. на рік

РМ - 4 год (2у/2п), ПЧ- 2 год., КР- 4 год., аудіювання- 2 год., текстуальне вивчення – 41 год.

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
<p>Учень/учениця: (1)вiдповiдає на запитання за змістом почутого художнього тексту (медіатексту); коментує інформацію, сприйняту з одного чи кількох джерел; (2)переказує почуте повідомлення стисло, вибірково, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або</p>	<p>Вступ Жанри художньої літератури ТЛ Поняття про літературний жанр. Епічні і ліричні жанри. КК</p> <ul style="list-style-type: none"> Вільне володіння державною мовою : сприймання інформаційних та художніх текстів, розуміння, перетворення, аналіз, інтерпретація та оцінювання інформації 	<p>(1) Активне слухання, аудіювання, візуалізація (схема, таблиця, плакат), створення повідомлення (усного чи письмового) з використанням візуалізації. Обговорення прослуханих текстів (медіатекстів), участь у дискусії. (2) Усний стислий, вибірковий переказ нової навчальної інформації; коментування та оцінка</p>

<p>фрагментах тексту; коментує та оцінює інформацію з різних джерел, зокрема цифрових;</p> <p>(3) з'ясовує важливість і прогнозує доцільність подальшого використання інформації, здобутої з кількох джерел;</p> <p>застосовує вивчені теоретико-літературні поняття;</p> <p>використовує різні ресурси, зокрема цифрові, для розширення кола читацьких інтересів, демонструючи навички критичного мислення;</p> <p>(4)записує власне або чуже мовлення, використовуючи різні графічні прийоми;</p> <p>працює самостійно або виконує різні ролі у груповій комунікації (зокрема, онлайн),</p> <p>обирає потрібні стратегії співпраці в різних ситуаціях спілкування;</p> <p>аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети висловлювання</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Математична компетентність : перетворення інформації з однієї форми в іншу (текст,графік, таблиця, схема) для вирішення комунікативних завдань ● Інформаційно-комунікаційна компетентність використання сучасних цифрових технологій для розширення читацького досвіду та кола читацьких інтересів 	<p>інформації з текстових і цифрових джерел.</p> <p>(3) Різні види читання (аналітичне, вибіркове, повне, пошукове, мелодекламація, сюжетне, вдумливе, критичне, творче, спрямоване тощо).</p> <p>Робота в групах “Інформаційний пакет”.</p> <p>Пояснення теоретико-літературних понять, наведення прикладів.</p> <p>(4) Навчальний індивідуальний чи груповий проект, або запис власних міркувань, оформлення їх у вигляді медійного продукту</p>
---	---	--

Часи легенд
Балада

<p>Учень / учениця:</p> <p>(1) переказує почутий художній текст (медіатекст) докладно, стисло, вибірково, творчо, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах тексту; передає за допомогою різних способів і засобів візуалізації власне розуміння художнього тексту, (медіатексту), структуруючи інформацію;</p> <p>використовує стратегію «вільний запис асоціацій»;</p> <p>(2) коментує особливості вираження емоційного стану в різних культурах на основі аналізу діалогів/монологів персонажів; характеризує поведінку та причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, пояснює їх вчинки та висловлювання;</p> <p>визначає позицію співрозмовника /мовця та ступінь досягнення мети комунікації ;</p> <p>(3) виразно читає балади, дотримуючись партитури; визначає специфіку балади як жанру;</p>	<p>Йоганн Вольфганг фон Гете (1749-1832). “Вільшаний король” Фольклорна основа балади, її алегоричний зміст. Співвідношення фантастичного і реального у творі.</p> <p>Адам-Бернард Міцкевич (1798-1855). «Світязь» Патріотичний мотив як провідна ідея твору. Символіка образів, національний колорит балади.</p> <p>Роберт Луїс Стівенсон (1850-1894). «Вересовий трунок» Уславлення духовної стійкості, мужності і самопожертви у боротьбі з ворогами. Фольклорні елементи у творі.</p> <p>ТЛ Літературна балада, її зв'язки з фольклором. Поняття про символ і символіку. Пафос у художньому творі. Поглиблення знань про монолог і діалог літературних героїв.</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Спілкування іноземними мовами: спроби дослівного перекладу назви або фрагменту художнього тексту, порівняння з поетичним перекладом. ● Природнича компетентність: поглиблення знань про вільху та верес, карстове походження озер. ● Соціальна і громадянська компетентності: розгляд вчинків персонажів в нерозривному зв'язку з соціально-історичними умовами. 	<p>(1) Створення асоціативного ряду. Відтворення усно подій сюжету, визначення послідовності подій та пояснення їх взаємозалежності.</p> <p>(2) Інтерв'ю з письменником. Аналіз діалогів/монологів персонажів: характеристика ситуації спілкування, визначення мети і позицій мовців. Віртуальна екскурсія до озера Світязь.</p> <p>(3) Створення партитури виразного читання. Виразне читання балад. Бесіда про художню правду і вимисел у баладах, про символічність образів. Виконання завдань на розвиток медіаграмотності (коментування експресивної лексики, пафосу твору). Створення структурно-логічної схеми (сюжетний ланцюжок, інтелект-карта, кластер тощо). Аналітико-синтетична робота над текстами балад: визначення теми, ідеї, виражальних засобів тощо.</p> <p>(4) Створення ілюстрацій до балад з використанням інтернет-джерел. Створення мультимедійного мініпроєкту “Міфологічна Україна і сучасність”.</p>
---	--	---

<p>формулює тему, ідею балади, коментує її символіку та засоби виразності;</p> <p>представляє текстову інформацію з одного або кількох джерел (художніх текстів, медіатекстів), комбінуючи різні способи і засоби візуалізації змісту (сюжетний ланцюжок, інтелект-карта, кластер тощо);</p> <p>співвідносить зміст сприйнятого художнього тексту, медіатексту з історичним і соціокультурним контекстом, світоглядною позицією автора ;</p> <p>коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах проблем з урахуванням власного досвіду та культурно-історичного контексту</p> <p>(4) створює на основі прочитаного власний або колективний медійний продукт;</p> <p>взаємодіє з іншими особами, використовуючи твори мистецтва для створення власних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів);</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Екологічна грамотність: ознайомлення з короткими відомостями про Світязький ландшафтний заказник та Шацький національний природний парк. ● Інформаційно-комунікаційна компетентність: створення медійного продукту. <p>УК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Вільшаний король та його доньки в зіставленні з образами українського фольклору - лісовиком та мавками. ● Виставка картин українських митців, присвячена озеру Світязь. ● Етимологія назви місяця “вересень”. <p>Твори у медіапросторі</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Музичні композиції “Король вільхи” гурту Emerald Night (fantasy folk metal) та “Далай лама” гурту “Rammstein” (Industrial metal). ● Анімаційний фільм “Світязь” (Świtez), реж. Каміл Полак (Польща, 2013). ● Анімаційний фільм “Вересовий мед”, реж. Ірина Гурвич (Україна, 1974). <p><i>Напам'ять 1 уривок з балади на вибір учня</i></p> <p>Твори для додаткового читання</p> <p>Балади про Робіна Гуда Фрідріх Шиллер “Івікові журавлі”, “Рукавичка”</p>	<p>Презентація власних художніх текстів, медіатекстів, створених на основі прочитаного.</p>
--	--	---

<p>використовує різні форми презентації власних текстів для досягнення відповідної комунікативної мети</p>		
<p>Перлинки на долоні Новела</p>		
<p>Учень / учениця: (1) обговорює актуальність художнього тексту (медіатексту), ідейно-тематичні та загальні естетичні особливості, зв'язок тексту з певною епохою; формулює уточнювальні запитання до почутого для його розуміння; виявляє невербальні засоби, що вказують на наявність у художньому тексті, медіатексті прихованої інформації, передає прихований зміст почутого; представляє текстову інформацію з одного або кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів), комбінуючи різні способи і засоби візуалізації змісту (2) окреслює тематику і проблематику художнього тексту (медіатексту) для подальшої інтерпретації; виявляє важливі деталі художнього тексту, медіатексту для</p>	<p>Едгар Аллан По (1809-1849) «Жабка» Мотив помсти і відплати за зло у новелі. Образи короля, Жабки, Тріпетти. Гуманістичний пафос твору.</p> <p>Гі де Мопассан (1850-1893) «Намисто» Соціальні мотиви у творі. Образ Матильди Луазель, його привабливість. Своєрідність авторського гумору.</p> <p>О.Генрі (1862-1910) «Дари волхвів», «Останній листок» Моральний зміст новели “Дари волхвів”, її зв'язок з біблійним сюжетом. Родина Діллінгем Янг як символ істинного кохання і відданості.</p> <p>Звеличення у новелі “Останній листок” людської жертвовності і гуманізму. Образ Бермана, його багатогранність. Християнські мотиви у творі.</p> <p>Етгар Керет (нар. 1967) «Розбити містера свина»</p>	<p>(1) Аудіювання інформації з визначенням ключових слів та відтворення змісту почутого з їхньою допомогою.</p> <p>Виконання тестових завдань відкритого і закритого типу.</p> <p>Створення візитної картки художнього твору.</p> <p>Укладання інтелект-карти.</p> <p>(2) Коментування та обґрунтування актуальності порушених у новелах проблем з урахуванням власного досвіду.</p> <p>Наведення прикладів з художніх текстів щодо вміння / невміння керувати емоціями та їх коментування.</p>

<p>ілюстрування власного розуміння прочитаного;</p> <p>наводить приклади конструктивної /неконструктивної комунікації героїв твору та коментує її;</p> <p>(3) виконує завдання за текстом (медіатекстом) демонструючи навички критичного мислення;</p> <p>коментує власні почуття під час читання тексту і враження від прочитаного, аналізує вплив виражальних засобів на емоційно-естетичне сприйняття тексту;</p> <p>виявляє причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, коментує та оцінює їх поведінку;</p> <p>користується довідковими джерелами за завданням учителя або підручника</p> <p>(4) створює самостійно тексти (медіатексти), використовує різні форми їх презентації для досягнення відповідної комунікативної мети;</p> <p>добирає виражальні мовні засоби, виявляючи творчу індивідуальність ;</p>	<p>Погляд автора на сімейне виховання й традиційні цінності. Особливості світобачення дитини й дорослого. Динаміка образу хлопчика Йоаві.</p> <p>ТЛ Новела (поглиблення поняття), її художні особливості. Поглиблення поняття про художню деталь.</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Культурна компетентність: біблійний сюжет про дари волхвів, образи волхвів у мистецтві. ● Інформаційно-комунікаційна компетентність: пошук інформації про місто Нью-Йорк на початку ХХ століття; створення медійного продукту. ● Здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами: етимологія прізвищ персонажів. ● Математична компетентність: розрахунок родинного бюджету Луазелів і Діллінгем Янгів. ● Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій: поглиблення знань про каліфорнійський плющ. ● Підприємливість і фінансова грамотність: вчасна виплата боргових зобов'язань; вміння заощаджувати. <p>УК</p> <p>Новели Гі де Мопассана в українських перекладах Івана Франка (“Дика пані”, 1899).</p> <p>Твори у медіапросторі</p>	<p>Характеристика взаємозв'язку між темою та основною думкою новели.</p> <p>(3) Різні види критичного читання художніх текстів.</p> <p>Аналітико-синтетична робота над текстами новел: визначення теми, ідеї, елементів композиції, сюжету тощо.</p> <p>Характеристика поведінки та причин виникнення емоційного стану літературних персонажів, коментування їх вчинків та висловлювань.</p> <p>Робота з додатковими словниковими та довідковими джерелами.</p> <p>(4) Твір за метафорою.</p> <p>Письмова відповідь на запитання.</p> <p>Створення власного медіатексту на основі прочитаного, зокрема з використанням комп'ютерних програм.</p>
--	--	--

<p>аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети висловлювання</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Художній фільм “Вождь червоношкірих та інші” (O. Henry's Full House), реж. Генрі Костер та ін. (США, 1952). • Серіал “Новели Гі де Мопассана” (Chez Maupassant), серія 2 “Намисто”, реж. Дені Мальваль, Жак Руффіо та ін. (Франція, 2007-2011). • Короткометражний фільм “Останній осінній листок”, реж. Володимир Жилко (Україна, 2005). • Мультиплікаційний фільм «Розбити поросся», реж. Олег Куваєв (Ізраїль, 2010) <p>Твори для додаткового читання Сельма Лагерлеф “Свята ніч”</p>	<p>Використання образів, цитат та понять з опрацьованих текстів новел у власних письмових роботах.</p>
--	--	--

**Підліток у вирі часу
Роман і повість**

<p>Учень / учениця:</p> <p>(1)переказує почутий художній текст (медіатекст) докладно, стисло, вибірково, творчо, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах тексту; виконує різні ролі у груповій комунікації (зокрема онлайн), обирає потрібні стратегії співпраці в різних ситуаціях спілкування</p> <p>(2) співвідносить зміст сприйнятого художнього тексту, медіатексту з історичним і</p>	<p>Джефрі Тріз (1909-1998). “Слідами змови” Історична епоха та її художнє відтворення у романі Джефрі Тріза. Англія кінця XVI століття очима автора. Пригоди Річарда Браунріга та Кетрін, їх роль у розвитку сюжету. Зображення у романі історичних особистостей (Шекспір, Бербедж, королева Єлизавета). Художні особливості твору. або Джон Бойн (нар. 1971) «Хлопчик у смугастій піжамі» Історична основа роману Джона Бойна. Події Другої світової війни, трагедія Голокосту очима хлопчика Бруно. Образи Бруно і Шмуля, спільне і відмінне між ними. Засторога проти фатальних наслідків людської жорстокості і війни. Особливості авторського стилю.</p>	<p>(1) Обговорення прослуханих текстів (медіатекстів), проведення дискусій (зокрема онлайн). Евристична бесіда.</p> <p>(2) Прогнозування подій у тексті за заголовком, ілюстрацією, уривком. Постановка проблемних запитань, пов’язаних із вирішенням життєвих ситуацій героїв художніх творів.</p>
--	---	---

<p>соціокультурним контекстом, позицією автора; прогнозує зміст твору за заголовком, ілюстрацією, уривком; формулює запитання щодо вирішення життєвих ситуацій, в яких опиняються літературні герої; (3) переказує текст докладно, стисло, вибірково, від імені персонажів; розмежовує в художньому тексті фактичну інформацію та авторську фантазію, наводить аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментує сюжетно-композиційні елементи; систематизує інформацію у різний спосіб; вичитує і доцільно використовує цитати; наводить історичний контекст художнього твору;</p> <p>(4) творчо опрацьовує прочитаний художній текст (медіатекст), передає його в іншому культурно-історичному контексті; самостійно добирає інформацію з різних джерел; структурує інформацію графічно і візуально, передаючи зміст і власне</p>	<p>ТЛ Поглиблення знань про роман. Поняття про історичний роман та його художні особливості. Роль авторської фантазії у історичному творі.</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> • Культурна компетентність: театр часів Шекспіра у романі Джефрі Тріза “Слідами змови”. • Підприємливість і фінансова грамотність: фінансові обладнання із земельними ділянками, ініціативність та підприємливість Річарда Браунріга. • Громадянські та соціальні компетентності: проблема гендерної рівності у романі Джефрі Тріза “Слідами змови”; події Другої світової війни, трагедія Голокосту у романі Джона Бойна “Хлопчик у смугастій піжамі”. <p>Твори у медіапросторі Художній фільм «Хлопчик у смугастій піжамі» (The Boy in the Striped Pyjamas), реж. Марк Герман (Великобританія, 2008).</p> <p>Ліан Турюн (нар. 1956) “Лише хмари танцюють з зірками” “Недитячі” проблеми дитинства у оповіді Ліан Турюн. Марійка, причини її депресії і зворотний шлях до реальності. Зв’язок з мамою - необхідна умова дитячого щастя. Образи Марійки і Якуба, їх динаміка. Щирість оповіді, оптимізм фіналу.</p> <p>або Кетрін Патерсон (нар. 1932) “Міст у Терабітію” “Міст у Терабітію” - історія-притча про дружбу двох дітей, про життя і смерть, дорослішання і духовне зростання, розуміння і прощення. Уявне королівство</p>	<p>(3) Різні види читання (аналітичне, вибіркове, повне, пошукове, мелодекламація, сюжетне, вдумливе, критичне, творче, спрямоване або ін.)</p> <p>Переказ (близький до тексту, стислий, вибірковий, від імені одного з персонажів тощо).</p> <p>Аналітико-синтетична робота над текстом історичних повістей: визначення теми, основної думки, елементів композиції і сюжету.</p> <p>Групування “Образ літературного героя”.</p> <p>Створення цитатної характеристики героїв твору.</p> <p>Співвіднесення змісту творів з історичним контекстом.</p> <p>(4) Навчальний (індивідуальний або груповий) проект “Історія і сучасність у творах зарубіжної літератури”.</p> <p>Самостійний добір інформації у бібліотеках і на рекомендованих учителем сайтах.</p>
---	---	---

<p>розуміння художнього тексту, медіатексту</p>	<p>Терабітія як символ дитячих мрій. Образи Джесса і Леслі. Автобіографічний характер твору.</p> <p>ТЛ Поглиблення знань про повість та її сучасні різновиди.</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Культурна компетентність: відомості про літературні премії світу; усвідомлення індивідуальних і соціальних стереотипів у творах. ● Громадянські та соціальні компетентності: толерантне ставлення до дітей з особливими потребами, виховання емпатії. ● Інноваційність: готовність головних героїв продукувати нові ідеї, створювати нові світи і нову реальність для найважливіших людей. <p>УК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Відомості про українських перекладачів та ілюстраторів (“Слідами змови” - перекладач Олександр Терех, ілюстратор Мих. Туровський; “Хлопчик у смугастій піжамі”- перекладач Віктор Шовкун; “Лише хмари танцюють з зірками” - перекладач Наталя Іліщук; “Міст у Терабітію” - перекладач Дарина Березіна). ● Голокост на території України в роки Другої світової війни. <p>Твори у медіапросторі Художній фільм “Міст у Терабітію” (Bridge to Terabithia), реж. Габор Чупо (США, 2007).</p> <p>Твори для додаткового читання Шолом-Алейхем “Хлопчик Мотл” Ульф Старк “Диваки і зануди”</p>	<p>Створення графічних і візуальних засобів передачі інформації художніх творів (перебіг подій, характеристика персонажів, установлення зв'язків між ними тощо), зокрема і з використанням комп'ютерних програм.</p>
---	---	--

**Нишпорку викликали?
Детектив**

<p>Учень / учениця: (1)використовує різні види сприймання текстів для пошуку, обробки, аналізу та добору інформації; коментує інформацію, сприйняту з одного чи кількох джерел (2)переказує текст вибірково, докладно, відповідно до поставленого завдання; коментує власний емоційний стан від прочитаного, оцінює художні особливості твору як мистецького явища (3)читає (коментовано, оглядово, вибірково, виразно) та аналізує художні тексти, зарубіжних авторів; визначає позицію співрозмовника для досягнення мети комунікації (читає за ролями); окреслює тематику і проблематику художнього тексту, медіатексту для подальшої інтерпретації; виявляє важливі художні деталі для ілюстрування власного розуміння прочитаного;</p>	<p>Артур Ігнатиус Конан Дойл (1859-1930). «Обряд дому Месгрейвів» або «Пістрява стрічка» Захоплива інтрига - основа детективного твору, особливості сюжету і композиції у ньому. Образи Шерлока Холмса і Джона Вотсона, розподіл між ними ролей у художньому просторі твору. Сутність дедуктивного методу. Родинна легенда як основа детективного сюжету оповідання “Обряд дому Месгрейвів”. Засоби створення атмосфери таємності. Сімейний конфлікт і його злочинні наслідки у творі “Пістрява стрічка”. Шлях Грімсбі Ройлотта від перспективного лікаря до вбивці.</p> <p>Агата Крісті (1890-1976) «Таємниця іспанської шалі» Особливості композиції оповідання, відсутність у ньому більшості рис класичного детективу. Образ Ентоні Іствуда. Непередбачуваність фіналу. Ознаки новели у творі.</p> <p>ТЛ Детектив, його різновиди. Поглиблення поняття про художню деталь.</p> <p>КК • Культурна компетентність: відображення історичної епохи Карла I в оповіданні “Обряд дому Месгрейвів”.</p>	<p>(1) Перегляд слайд-презентації про детективні твори зарубіжних авторів та виконання інтерактивних завдань. Віртуальна екскурсія в музей Шерлока Холмса в Лондоні.</p> <p>Словесний портрет головних героїв. Коментування сюжетів детективних творів.</p> <p>(2) Переказ (вибірковий, докладний) детективних сюжетів та науково-популярного тексту (з відповідного розділу підручника).</p> <p>Коментування власних почуттів під час читання детективів і враження від прочитаного, аналіз впливу виражальних засобів на емоційно-естетичне сприйняття тексту.</p> <p>(3) Читання (коментоване, оглядове, вибіркове); виразне читання діалогів (за ролями) і монологів з детективів, визначення</p>
---	---	--

<p>характеризує персонажів літературного твору, доцільно використовуючи цитати;</p> <p>використовує різноманітні читацькі стратегії (зокрема “літературознавчу експертизу”)</p> <p>(4) продукує ідеї у створенні власного тексту на основі прочитаного;</p> <p>перетворює інформацію з однієї форми в іншу (зокрема графік у текст) для вирішення комунікативних завдань;</p> <p>дослухається до інших думок, демонструючи готовність до зміни власної позиції за умови отримання достатньої аргументації;</p> <p>демонструє толерантність і здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Математична компетентність: висунення гіпотези у пошуках злочинця та її обґрунтування, використання дедуктивного методу; розв’язування геометричної задачі на просторову побудову. ● Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій: поглиблення знань про плазунів (змій). ● Інноваційність: ефективно використання різних комунікативних стратегій для розв’язання життєво важливих проблем в ситуаціях неоднозначності. <p>УК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Розвиток традицій класичного детективу в сучасній українській літературі: Сергій Пономаренко “Прокляття скіфів”, Богдан Коломійчук “Експрес до Галіції” тощо. ● Пам’ятник Шерлоку Холмсу в Харкові (творче об’єднання “Територія скульптур”) <p>Твори у медіапросторі</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Телесеріал “Пригоди Шерлока Холмса” (The Adventures of Sherlock Holmes), сезон 1, сер. 6, реж. Джон Брюс (1984); сезон 2, сер. 16, реж. Девід Карсон (Великобританія, 1986). ● Художній фільм “Шерлок Холмс” (Sherlock Holmes), реж. Гай Річі (2009). ● Художній фільм “Шерлок Холмс: гра тіней” (Sherlock Holmes: A Game of Shadow), реж. Гай Річі (Великобританія, 2011). 	<p>особливостей стилю та значення художніх деталей.</p> <p>Аналіз детективних творів: визначення теми, ідеї, елементів композиції, сюжету тощо.</p> <p>Дослідження-порівняння образів, подій і ситуацій у детективі.</p> <p>Проведення “літературознавчої експертизи”</p> <p>(4) Створення реклами прочитаних творів (групова робота).</p> <p>Створення текстів на основі кількох графічних джерел інформації</p> <p>Редагування власних і колективних текстів (медіатекстів)</p>
--	---	---

- Телесеріал “Шерлок” (Sherlock), реж. Марк Гетіс та Стівен Моффат (Великобританія, 2010-2017).

Твори для додаткового читання

Артур Конан Дойл “Собака Баскервілів”

Марк Твен “Том Сойер - детектив”

Малгожата Стрековська-Заремба “Беррі, гангстер і купа клопотів”, “Канікули з коровою, танком і злодієм”

Алан Бредлі “Солоденьке на денці пирога”

Окуляри з кольоровими скельцями

Поезія

<p>Учень / учениця:</p> <p>(1) творчо обробляє інформацію, сприйняту на слух; використовує різні джерела для пошуку й класифікації мистецької інформації;</p> <p>(2) читає тексти поезій у різний спосіб, відповідно до завдання вчителя чи підручника; проєціює емоційно-чуттєвий досвід автора на власне сприймання природи; аналізує, інтерпретує, зіставляє пейзажну лірику зарубіжних та українських авторів;</p> <p>(3) розпізнає в ліричному творі зображувально-виражальні засоби, ознаки авторського стилю; обґрунтовує думку щодо естетичної та мистецької цінності літературних, музичних та образотворчих творів у культурно-історичному контексті з урахуванням взаємозв'язків української та інших національних культур;</p> <p>(4) створює самостійно або у складі колективу медіатексти на основі прочитаного, використовує різні форми їх презентації для досягнення відповідної комунікативної мети;</p>	<p>3 твори на вибір учителя</p> <p>Шандор Петефі (1823-1849). “Пісня собак”, “Пісня вовків”</p> <p>Погляд автора на вибір життєвої позиції, створення ситуації вибору для читача. Волелюбний настрій поезій.</p> <p>Емілі Елізабет Дікінсон (1830-1886). “Хистка пелюстка розповита...”, “Я вчора загубила світ...” Єдність ліричної героїні з природою і світом. Глибина і оригінальність авторського світобачення.</p> <p>Рабіндранат Тагор (1861-1941). “Хай навстіж двері...” Радість єднання з навколишнім світом, активний оптимізм ліричного героя, глибина його почуттів.</p> <p>Хуан Рамон Хіменес (1881-1958). “На солодкий смуток поля...” Взаємозв'язок природи з настроєм ліричного героя. Роль пейзажу у творі.</p> <p>ТЛ Римована і неримована поезія. Поглиблення знань про пейзаж у ліричному творі, засоби художньої виразності.</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> • Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій: поглиблення знань про вовків і собак. 	<p>(1) Прослуховування дібраних поезій в аудіозаписах. Створення “ланцюжка асоціацій”. Завдання на добір мистецьких і музичних пейзажів (групова робота).</p> <p>(2) Обговорення настрою, почуттів та думок, викликаних поетичними творами, центральними поетичними образами (з проведенням паралелей між змістом віршів та власним сприйманням природи).</p> <p>Виконання завдань на визначення мотивів, лейтмотивів та важливих художніх деталей поетичного твору.</p> <p>(3) Різні види читання (аналітичне, вибіркоче, повне, пошукове, мелодекламація, сюжетне, вдумливе, критичне, творче, спрямоване або ін.)</p> <p>Дослідження особливостей авторських порівнянь, метафор, епітетів.</p> <p>Завдання на порівняння:</p>
---	--	--

<p>ідентифікує помилки на рівні змісту, структури та мовного оформлення; виправляє їх з урахуванням засвоєних мовних норм;</p> <p>оцінює власну і чужу творчість з наведенням аргументів</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Культурна компетентність: пейзаж в образотворчому мистецтві, в музичному творі. ● Екологічна компетентність: людина як частина природи; відповідальність за збереження довкілля. <p>УК Пейзажна лірика Лесі Українки, Павла Тичини, Ліни Костенко, Ірини Жиленко.</p> <p>Твори у медіапросторі Художники-пейзажисти, сучасники поетів, які жили в тих же країнах.</p> <p><i>Напам'ять 1 вірш на вибір учня</i></p> <p>Твори для додаткового читання Сучасна зарубіжна поезія (2-3 твори на вибір учителя)</p>	<p>а) прозових і поетичних описів природи; б) пейзажів у поезіях різних авторів (зарубіжних й українських); в) пейзажів у літературних, музичних та образотворчих творах.</p> <p>(4) Створення на основі опрацьованих творів індивідуального або колективного медіапродукту (аудіо твору, мультфільму, відеоролика).</p> <p>Оцінювання і самооцінювання індивідуальної чи колективної роботи.</p>
---	---	--

Від першої особи
Автобіографічна повість

<p>Учень / учениця</p> <p>(1) відтворює зміст і коментує проблематику прослуханих художніх і науково-популярних текстів; формулює запитання для уточнення змісту та окремих деталей;</p> <p>(2) усно переказує (стисло, вибірково) здобуту інформацію;</p>	<p>Алан Маршалл (1902-1984) «Я вмю стрибати через калюжі» Оптимізм, цілеспрямованість та стійкість головного героя, ураженого важкою хворобою. Роль батьківської підтримки та дружби з однолітками в становленні особистості Алана. Зображення у творі природи та трудящого люду Австралії початку ХХ століття.</p> <p>Джеральд Малкольм Даррелл (1925-1995). «Моя сім'я та інші звірі»</p>	<p>(1) Аудіювання окремих частин автобіографічних творів і науково-популярної інформації, формулювання запитань для уточнення змісту та окремих деталей.</p> <p>(2) Усний стислий, вибірковий переказ здобутої навчальної інформації.</p>
---	---	---

<p>коментує прочитаний твір і висловлює власне ставлення до нього;</p> <p>створює словесні та / або графічні ілюстрації до почутого художнього тексту та розгорнутий коментар до них;</p> <p>(3) характеризує емоційний стан літературних героїв з проєкцією на власне сприйняття подій твору; відтворює ключові фрагменти твору за складеним планом; ставить запитання за змістом творів і шукає відповіді на них; бере участь у дискусії за проблемним завданням, виявляє власну позицію;</p> <p>(4) пише твір-роздум на задану тему і публікує його в соцмережах; використовує різні ресурси, зокрема цифрові, для розширення кола читацьких інтересів, демонструючи навички критичного мислення;</p> <p>бере участь в обговоренні екранізацій (епізодів) творів; висловлює власне ставлення до прочитаного</p>	<p>Відомості про позалітературну діяльність автора. Поетизація краси навколишнього світу, зв'язку людини з усім сущим. Відкритість душі хлопчика Джеррі, пізнання ним краси довкілля. Особливості авторського гумору та іронії.</p> <p>ТЛ Автобіографічна проза, її художні особливості. Поглиблення знань про гумор та іронію.</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій: поглиблення знань про географічне положення, природу Австралії та Греції. Інформаційно-комунікаційна компетентність: пошук інформації про перебування Алана Маршалла та Джеральда Даррелла в Україні. Соціальна та громадянська компетентності: етнографічні особливості життєвого устрою австралійців та греків; аналіз вчинків персонажів з огляду на гуманістичні цінності. Екологічна компетентність: поглиблення знань про поліомієліт та важливість вакцинації, компенсаторні можливості організму людини. Математична компетентність: розрахунки й обчислення при будівництві човна у повісті Джеральда Даррелла «Моя сім'я та інші звірі». Навчання впродовж життя: цілеспрямованість героїв повістей у досягненні мети. <p>УК</p> <ul style="list-style-type: none"> Алан Маршалл і Україна: співпраця із журналом «Всесвіт» (1964). 	<p>Обговорення емоційно-ціннісного ставлення до прочитаного та впливу твору на читача.</p> <p>Створення малюнків та / або словесних ілюстрацій до почутих автобіографічних творів з розгорнутим коментуванням.</p> <p>(3) Різні види читання (аналітичне, вибіркове, повне, пошукове, мелодекламація, сюжетне, вдумливе, критичне, творче, спрямоване або ін.)</p> <p>Характеристика емоційного стану персонажів творів, оцінка їхніх вчинків, поведінки.</p> <p>Відтворення сюжетів творів, укладання плану змісту; формулювання запитань до змісту творів і пошук відповідей на них.</p> <p>Дослідження проблематики творів; представлення власного бачення вирішення проблем.</p> <p>(4) Створення текстів-роздумів про проблеми родинних стосунків і стосунків між однолітками для</p>
--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> ● Джеральд Даррелл у біосферному заповіднику “Асканія-Нова” (1985). <p>Твори у медіапросторі</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Художній фільм “Я вмю стрибати через калюжі” (Už zase skáču přes kaluže), реж. Карел Кахиня (Чехія, 1971). ● Серіал “Я вмю стрибати через калюжі” (I Can Jump Puddles), реж. Кевін Джеймс Добсон, Дуглас Шарп, Кіт Уілкс (Австралія, 1981). ● Художній фільм “Моя родина й інші тварини” (My Family and Other Animals), реж. Шері Фоксон (Великобританія, 2005). ● Серіал «Даррелли» (The Durrells), реж. Стів Беррон, Роджер Голдбі (Великобританія, 2016-2019) <p>Твори для додаткового читання Тур Хеєрдал “Експедиція Кон-Тікі”, “Аку-Аку” (окремі розділи) Джеймс Герріот «Про всіх створінь — великих і малих» (окремі розділи) Рей Дуглас Бредбері “Кульбабове вино”</p>	<p>опублікування у соціальних мережах.</p> <p>Перегляд екранізацій (епізодів) художніх творів та їх обговорення</p>
<p>Голоси з майбутнього Наукова фантастика і фентезі</p>		
<p>Учень / учениця:</p> <p>(1) відтворює зміст науково-популярної інформації за ключовими словами;</p> <p>(2) переказує (стисло, вибірково) зміст почутих фантастичних оповідань;</p>	<p>Айзек Азімов (1920-1992). “Роббі” або Роберт Шеклі (1928-2005) “Привид V”</p> <p>Роздуми А.Азімова про майбутні стосунки людини і штучного інтелекту. Образи Глорії і Роббі. Гуманістичний пафос твору.</p>	<p>(1) Аудіювання науково-популярної інформації з визначенням ключових слів; відтворення змісту з їхньою допомогою.</p> <p>Перегляд слайд-презентації навчального матеріалу.</p>

<p>коментує діалоги та монологи літературних героїв у різних комунікативних ситуаціях, висловлює власне ставлення до поведінки персонажів творів;</p> <p>(3)готує виразне читання діалогів і монологів; використовує вербальні і невербальні засоби комунікації;</p> <p>аналізує художній текст із застосуванням теоретико-літературних понять;</p> <p>(4)знаходить додаткову інформацію в одному чи кількох джерелах і використовує її відповідно до самостійно визначених цілей;</p> <p>комунікує, залучаючи інформацію з науково-популярних і художніх джерел з дотриманням норм літературної мови;</p> <p>створює (самостійно або колективно) комікси / малюнки</p>	<p>Ознаки новели у творі Р.Шеклі. Світ дитячих страхів і фантазій як змістова основа новели. Своєрідність гумору у творі.</p> <p>ТЛ Поглиблення знань про наукову фантастику, її проблематику і різновиди.</p> <p>Анджей Сапковський (нар. 1948). «Відьмак» Світ слов'янської міфології та фольклору в новелі. Відображення у творі моральних моральних проблем людства. Образ Геральта, мисливця за нечистю. Особливості фентезійного світобачення або</p> <p>Марісса Мейєр (нар. 1975) “Маленький андроїд”. Сучасна обробка казкового сюжету про Русалоньку в оповіданні. Образ Меч 6.0 (Стар) - дроїда, що зміг піднятися до рівня почуттів людини. Своєрідність теми кохання. Гуманізм твору.</p> <p>ТЛ Поглиблення знань про фентезі в літературі.</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Інформаційно-комунікаційна компетентність: закони робототехніки, розвиток штучного інтелекту. ● Інноваційність: мобілізація ресурсів для розв'язання нестандартних ситуацій, готовність героїв продукувати нові ідеї. ● Навчання впродовж життя: удосконалення фахової майстерності, робота над собою, усвідомлення та подолання стереотипів. ● Здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами: особливості перекладу імен та власних назв. 	<p>(2) Відтворення змісту почутих фантастичних оповідань.</p> <p>Аналітичне коментування діалогів та монологів у контексті зображеної комунікативної ситуації.</p> <p>(3) Виразне читання діалогів та монологів з використанням вербальних і невербальних засобів комунікації.</p> <p>Аналітико-синтетична робота над текстами: визначення теми, ідеї, елементів композиції, сюжету тощо.</p> <p>(4) Пошук додаткової науково-популярної інформації до фантастичних творів у захищених інформаційних джерелах інтернет-мережі.</p> <p>Обговорення відмінностей між науковою інформацією та фантастикою/фентезі, створення повідомлення про це знаведенням прикладів різного подання інформації.</p>
--	---	---

	<p>УК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Р.Шеклі і Україна. ● Перегук новел А.Сапковського з творами М.Гоголя. <p>Твори у медіапросторі</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Художній фільм “Я, робот” (I, Robot), реж. Александр Пройас (США, 2004). ● Телесеріал “Відьмак” (Wiedźmin), сер.8, реж. Марек Бродський (Польща, 2002). ● Телесеріал “Відьмак” (The Witcher), сезон 1, сер. 3, реж. Алекс Гарсія Лопес (США, 2019). ● Проморолик РПГ “Відьмак”, CD Projekt RED, 2007 <p>Твори для додаткового читання</p> <p>Роберт Шеклі “Арнольд і Грегор” (цикл оповідань) Клайв Стейплз Льюїс Твори з циклу “Хроніки Нарнії” Філіп Пулман. Трилогія “Темні матерії”</p>	<p>Самостійне або колективне створення коміксів або малюнків.</p>
	<p>Підсумки. Рефлексія навчальної діяльності</p>	

8 клас

1,5 год/тиждень - 53 год. на рік

РМ-4 год., ПЧ- 4 год., КР- 6 год., текстуальне вивчення – 37 год.

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
(1)створює конспект (тези) почутого, використовуючи цитати,	Вступ	(1) Аудіювання, занотовування, перетворення текстової інформації

<p>скорочення, умовні позначення, символи тощо; передає за допомогою різних способів і засобів візуалізації власне розуміння почутого повідомлення, структуруючи інформацію; (2) зіставляє та відбирає інформацію, здобуту з різних джерел; готує повідомлення за завданням учителя або підручника, презентує його в класі; використовує різні засоби художньої виразності у власному мовленні, обґрунтовуючи доцільність їх вибору; (3) читає у різний спосіб, коментує тексти і медіатексти; (4) створює власний літературознавчий продукт</p>	<p>Література як засіб художнього освоєння дійсності з найдавніших часів до наших днів, як вираження світу почуттів, переживань та уявлень людей. ТЛ Поняття про літературну епоху. КК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Вільне володіння державною мовою : сприймання інформаційних та художніх текстів, розуміння, перетворення, аналіз, інтерпретація та оцінювання інформації ● Математична компетентність : перетворення інформації з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема) для вирішення комунікативних завдань ● Інформаційно-комунікаційна компетентність використання сучасних цифрових технологій для розширення читацького досвіду та кола читацьких інтересів 	<p>на візуальну (схема, таблиця, плакат тощо). (2) Усне повідомлення з презентацією. (3) Читання у різний спосіб; аналізі коментування текстів (медіатекстів). (4) Груповий або індивідуальний проєкт - створення статті Вікіпедії про літературну епоху</p>
---	--	---

Час у пошуку героя
Ідеал чоловіка в античному та середньовічному героїчних епосах

<p>Учень / учениця: (1) окреслює тематику і проблематику художнього тексту, медіатексту для подальшої інтерпретації; наводить приклади з художнього тексту, медіатексту щодо вміння /</p>	<p>Гомер (ІХ-VІІІ ст. до н.е.) «Іліада». Бій Ахілла з Гектором (із пісні 22) Міфологічна основа “Іліади”. “Гомерівське питання”. Загальне уявлення про сюжет поеми. Драматизм поєдинку Ахілла з Гектором. Мужність троянця перед лицем невблаганної смерті. Жорстокість Ахілла до ворога. Антивоєнний пафос твору.</p>	<p>(1) Аудіювання текстів героїчних епосів і науково-популярної інформації, формулювання запитань для уточнення змісту та окремих деталей. Наведення прикладів з художніх текстів (медіатекстів) щодо вміння</p>
---	--	---

<p>невміння керувати емоціями та коментує їх;</p> <p>(2) знаходить та самостійно опрацьовує науково-популярну інформацію з теми з використанням довідникових джерел;</p> <p>створює презентацію та обговорює художній текст (медіатекст) відповідно до завдання вчителя чи підручника;</p> <p>(3) читає художні та науково-популярні тексти у різний спосіб (відповідно до завдання); визначає та пояснює специфіку текстів героїчних епосів;</p> <p>комунікує за текстом прочитаного, долучаючи знання давньогрецької та середньовічної культури, український культурний контекст, медіатексти;</p> <p>пояснює та порівнює мовні засоби в перекладах епічних творів;</p> <p>(4) трансформує (з допомогою вчителя) прочитаний текст у власних висловлюваннях (перифразовує цитати, використовує фразеологізми тощо);</p> <p>використовує цифрові технології для розширення читацького досвіду та пошуку інформації</p>	<p>“Одіссея”. Одісей у кіклопа Поліфема (Із пісні 9). Міфологічна основа “Одіссеї”. Загальне уявлення про сюжет твору. Розповідь Одіссея про випробування на острові кіклопів. Уславлення мужності й хитрості царя Ітаки. Зображення побуту і звичаїв давніх греків.</p> <p>Вергілій (70-19 р.р. до н.е.). «Енеїда». Троянський кінь та загибель Лаокоонта і його синів (Із пісні 2). Міфологічна основа та історія написання “Енеїди”. Загальне уявлення про сюжет поеми. Розповідь Енея про троянського коня та загибель Лаокоона та його синів. Змалювання жорстокої правди війни, безсилля людини перед волею богів.</p> <p>«Пісня про Роланда». Смерть Роланда Історична основа “Пісні про Роланда”. Загальне уявлення про сюжет твору. Втілення в образі Роланда ідеалу лицаря - сміливого патріота, вірного васала короля, захисника християнської віри. Зображення лицарського кодексу честі у творі.</p> <p>“Старша Едда”. Промови Фафніра “Старша Едда” як збірка скандинавських міфів. Поєдинок Сігурда і Фафніра. Сміливість і винахідливість воїна в бою. Дракон Фафнір - жадібний охоронець золота, що несе загибель. Розплата коваля Регіна за зраду та інтриганство.</p>	<p>/ невідміння керувати емоціями та їх коментування</p> <p>(2) Самостійний пошук релевантної історико-культурної інформації та перевірка повноти зображуваних ситуацій і деталей (з допомогою словниково-довідкової літератури та інтернет-мережі).</p> <p>Презентація та обговорення прочитаного літературного твору в різний спосіб з урахуванням власного читацького досвіду.</p> <p>(3) Читання (виразне, коментоване, оглядове, вибіркове, навігаційне) художніх творів та науково-популярних текстів.</p> <p>Визначення специфіки складників структури текстів героїчних епосів.</p> <p>Завдання на порівняння засобів мовної виразності в перекладах кількох творів героїчних епосів.</p> <p>(4) Самостійний добір та використання деяких способів творчого експериментування із</p>
--	--	--

ТЛ Квазіісторизм, епічна поема, гекзаметр. Пафос в художньому творі (поглиблення знань).

КК

- Вільне володіння державною мовою: засвоєння фразеологізмів античного походження *ахіллесова п'ята, яблуко розбрату, троянський кінь, дари данайців*.

- Володіння іноземними мовами: переклад власних імен лицарського меча Дюрандаля та рога Оліфанта.

- Культурна компетентність: залучення до різних видів мистецької творчості; поглиблення знань про культуру давніх греків та середньовічних лицарів.

- Громадянські та соціальні компетентності: повага до людської гідності, вміння діяти в складних ситуаціях.

- Природнича компетентність: поглиблення знань про анатомію людини (ахіллове сухожилля) та свійських тварин (кози та вівці кіклопа); робота з картою (Мала Азія, м.Троя, Греція, о.Ітака, Скандинавія, Франція, Іспанія, Ронсевальська ущелина).

УК

- Мандрівний поет Гомер та українські кобзарі як символи поетичної творчості.

- Національний історико-археологічний заповідник «Ольвія» (м.Ольвія), Гендрівська коса (Тендра, Ахіллів Дром) та о.Зміїний (о.Левка) - давні місця культу Ахілла.

текстом (з допомогою вчителя), зважаючи на власні потреби і мету та усвідомлюючи ризик несприйняття створеного тексту (написання фанфіків, різних за розмірами й часовими рамками).

Завдання на перефразування цитат з літературних творів у власних текстах.

- Творче наслідування “Енеїди” Вергілія Іваном Котляревським.
- Сігурд і Микита Кожум’яка як образи воїнів-змісборців в національних літературах.
- Роланд та Ілля Муромець Києво-Печерський - захисники батьківщини та християнства, герої національних епосів.
- Античні сюжети в українському живописі (Антон Лосенко “Прощання Гектора з Андромахою” (1773) тощо)

Твори у медіапросторі

- Художній фільм “Троянська війна” (La Guerra di Troia), реж. Джорджо Ферроні (Італія, 1961).
- Художній фільм “Троя” (Troy), реж. Вольфганг Петерсен (США, 2004).
- Художній фільм “Одіссея” (The Odyssey), реж. Андрій Кончаловський (Великобританія, Італія, Німеччина, США, Туреччина, ПАР, 1997).
- Анімаційний фільм “Знищення Трої і пригоди Одіссея” (Destruction of Troy and Adventures of Odysseus), реж. Валентас Ашкінс (США, 1998).
- Художній фільм “Легенда про Енея” (La Leggenda di Enea), реж. Джорджо Вентуріні (Італія, 1962).
- Цикл опер «Перстень Нібелунга» (Der Ring des Nibelungen) Ріхарда Вагнера (1848-1874).
- Художній фільм “Перстень Нібелунгів” (Ring of the Nibelungs), реж. Улі Едель (Німеччина, Великобританія, Італія, ПАР, 2004).

- Художній фільм “Пісня про Роланда” (La chanson de Roland), реж. Франк Касанті (Франція, 1978).

Твори для додаткового читання

Міфи троянського циклу

Естонський героїчний епос “Калевіпоег”

“Роман про Трістана та Ізольду” (за реконструкцією Жозефа Бедьє, окремі розділи)

Джон Роналд Руел Толкін “Володар пернів” (окремі розділи)

**Зі Сходу світло
Загальнолюдські цінності в середньовічній поезії Сходу**

Учень / учениця:

(1) **відповідає на запитання** за змістом почутого художнього тексту, акцентуючи увагу на художніх деталях;

обговорює ідейно-тематичні та загальні естетичні особливості, зв'язок текстів із певною епохою, країною і культурою;

(2) **порівнює** різні поетичні переклади, **коментує** емоційний вплив їх на читачів;

передає за допомогою різних способів і засобів візуалізації власне розуміння поетичного тексту, структуруючи інформацію;

(3) **виявляє і коментує** засоби художньої виразності в поезіях;

Лі Бо (701-762) “Печаль на яшмовому ганку”, “На самоті сиджу у горах Цзінтяншань”, “По той бік кордону” (VI), “Запитання і відповіді в горах”, “Думи тихої ночі” (2-3 вірші за вибором учителя)

Єдність людини і довкілля у ліриці Лі Бо, символічність пейзажу. Провідні настрої поезій, глибина поетичних асоціацій.

Ду Фу (712-770) “Пісня про хліб і шовк”, “При місяці згадую брата”, “Весняної ночі радію дощу”, “Папуга” (2 вірші за вибором учителя) (1 год.)

Вплив реального життя на поезію Ду Фу. Засудження війни, оспівування мирної праці, сум за далекою батьківщиною - основні мотиви його лірики.

(1) Слухання та обговорення емоційно-ціннісного впливу ліричних творів на читача.

(2) Порівняння різних перекладів віршів.

Ілюстрування змісту поезії та своїх вражень світлинами, малюнками, музикою, використання інтернет-джерел, представлення та пояснення свого вибору.

(3) Різні види читання (аналітичне, вибіркоче, повне, пошукове, мелодекламація, сюжетне,

<p>зіставляє поетичні образи з власним сприйняттям природи та життєвих цінностей;</p> <p>виразно читає вибрані поезії напам'ять;</p> <p>(4)добирає інформацію з інтернет-джерел;</p> <p>створює власні тексти на основі поезій і співзвучних їм мистецьких творів</p>	<p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій: Китай на карті світу; поглиблення знань про гірські породи (яшму). ● Культурна компетентність: відомості про винаходи Давнього Китаю (папір, компас, порцеляну, порох, шовк тощо), ієрогліфи, даосизм та конфуціанство. Біблійні мотиви у “Пісні про хліб і шовк”, етнографічні особливості життєвого устрою китайців. <p>УК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Образи китайських поетів у п'єсі українського письменника Олега Лишеги “Друже Лі Бо, брате Ду Фу” (2010). <p>Омар Хайям (1048-1131). Рубаї (5-6 віршів за вибором учителя)</p> <p>Рубаї Хайяма як результат життєвих роздумів і спостережень, їх філософський зміст.</p> <p>ТЛ Поняття про рубаї. Поглиблення знань про засоби художньої виразності.</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Культурна компетентність: відомості про наукові праці Омара Хайяма. ● Навчання впродовж життя: прагнення самовдосконалення впродовж життя. <p>УК</p>	<p>вдумливе, критичне, творче, спрямоване або ін.)</p> <p>Проведення паралелей між змальованими поетичними образами та власним сприйняттям природи і життя; дослідження засобів художньої виразності та їхнього впливу на емоційне сприймання поезії.</p> <p>Вивчення поезій напам'ять.</p> <p>(4) Створення віршомалюнків, інсоларе на основі поезій й творів східного живопису, музики (з використанням інформаційних джерел інтернет-мережі).</p>
--	--	--

- Рубаї Омара Хайяма в українських перекладах (Агатангел Кримський “Пальмове гілля”, 1902; “Перські лірики”, 1916 тощо).

Шота Руставелі (1172-1216) “Витязь у тигровій шкурі” (розділ “Про те як Автанділ шукав Таріела”)

Загальне уявлення про сюжет твору. Мужність, кохання, справжня дружба і готовність прийти на допомогу - провідні мотиви поеми. Специфіка образів. Національний колорит у творі.

ТЛ Поняття про епічну поему. Засоби художньої виразності (збагачення знань).

КК

- Громадянські та соціальні компетентності: почуття обов’язку, вірність слову, дружба і взаємодопомога; обстоювання особистісних цінностей.
- Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій: Грузія на карті світу.
- Культурна компетентність: етнографічні особливості життєвого устрою грузинів, національний характер.

УК Шота Руставелі й Україна.

Твори у медіапросторі

- Скульптурний парк Шота Руставелі в Києві (2007).

- Серія ілюстрацій Григорія Гавриленка до поеми (1965).

Напам'ять: Омар Хайям 3 рубаї на вибір учня

Твори для додаткового читання

Твори Лі Бо, Ду Фу, Ван Вея (за вибором вчителя)

Оповідки про Ходжу Насреддіна

Рудакі. Бейти, рубаї

**Що водить сонце і світила
Ідеал жінки в літературі доби Відродження**

Учень / учениця:

(1) **коментує** інформацію, сприйняту з одного чи кількох джерел;

виявляє важливі деталі художнього тексту, медіатексту для ілюстрування власного розуміння почутого;

(2) **обговорює та оцінює** форми італійського та англійського сонетів;

бере участь у діалозі за змістом прочитаного; **виявляє авторське та висловлює власне ставлення** до подій і героїв;

дискутує щодо порушених у творах проблем та їх значення у житті;

(3) **читає у різний спосіб** художні та науково-популярні тексти;

Франческо Петрарка (1304-1374). Сонети 61, 162 (один за вибором учителя)

Кохання до донни Лаури - провідна тема сонетів Петрарки. Образи ліричного героя і його коханої. Шляхетність і щирість почуттів.

ТЛ Поняття про сонет і його різновиди. Італійський сонет. Ліричний герой.

Вільям Шекспір (1564-1616). Сонет 130. «Ромео і Джульєтта»

Сонети Шекспіра - відображення внутрішнього світу людини доби Ренесансу. Своєрідність поглядів автора на кохання і красу людини.

Оспівування у трагедії "Ромео і Джульєтта" чистого і щирого почуття, що перемагає ворожнечу і розбрат. Образи Ромео і Джульєтти, їх динаміка.

(1) Слухання і коментування художніх творів та уривків із них.

(2) Обговорення художньої форми (сонети), сюжету, героїв, вчинків та подій (трагедія), а також художніх особливостей творів із наведенням прикладів відповідно до поставлених запитань, зокрема – щодо виявлення авторського ставлення до героїв.

Дискусія щодо моральних проблем, порушених у художніх творах, та їхнього значення для власного життя.

(3) Читання (виразне, коментоване, оглядове, вибіркоче, навігаційне)

<p>характеризує поведінку та причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, аналізує їх вчинки та висловлювання;</p> <p>проєціює емоційно-чуттєвий досвід персонажів на власну поведінку, переконання, ставлення та цінності;</p> <p>(4) створює та презентує тексти (медіатексти) різних типів, стилів і жанрів за завданням учителя або підручника;</p> <p>взаємодіє з іншими особами, використовуючи твори мистецтва для створення власних текстів (медіатекстів);</p> <p>усуває недоліки у структурі тексту, враховуючи стилістичні та жанрові особливості тексту</p>	<p>Гуманістичне звучання твору. “Світлий трагізм” фіналу. Причини популярності твору.</p> <p>ТЛ Поглиблення поняття про сонет. Англійський сонет. Трагедія як жанр драми. “Вічний образ”.</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Природнича компетентність: Італія та Великобританія на карті світу. ● Культурна компетентність: відомості про добу Відродження, видатних митців цієї епохи. ● Громадянські та соціальні компетентності: згубні наслідки непримиренної ворожнечі родин. ● Здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами: зіставлення підрядника і поетичного перекладу сонета. ● Математична компетентність: структура італійського та шекспірівського сонета. <p>УК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Львівська міська легенда про Паоло Мікеліні та Пелагею Красовську. ● Розвиток жанру сонета в українській літературі (поезії Лесі Українки, Івана Франка, Миколи Зерова, Максима Рильського, Дмитра Павличка). <p>Твори у медіапросторі</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Художній фільм “Ромео і Джульєтта” (Giulietta e Romeo), реж. Ренато Кастеллані (Італія, Великобританія, 1954). 	<p>художніх творів та науково-популярних текстів.</p> <p>Аналіз вчинків та поведінки персонажів, вичитування відповідних цитат.</p> <p>Складання плану розгорнутої характеристики героя художнього твору.</p> <p>Висловлення власної думки щодо порушених у творі моральних проблем.</p> <p>Зіставлення зображених ситуацій з власним або відомим життєвим досвідом.</p> <p>(4) Перегляд, обговорення і зіставлення кінофільмів за літературними текстами.</p> <p>Створення коміксу / театральної сценки або радіовистави за фрагментами або мотивами опрацьованого твору.</p>
---	---	---

- Художній фільм “Ромео і Джульєтта” (Romeo and Juliet), реж. Франко Дзефіреллі (Великобританія, Італія, 1968).
- Художній фільм “Ромео і Джульєтта” (Romeo and Juliet), реж. Карло Карлеї (Великобританія, Італія, США, 2013).
- Телефільм-опера “Ромео і Джульєтта” (Roméo et Juliette) - екранізація однойменної опери Шарля Гуно; реж. Барбара Вілліс Світ (Канада, Франція, США, Великобританія, 2002).
- Художній фільм “Листи до Джульєтти” (Letters to Juliet), реж. Гері Вінік (США, 2010)
- Образи Ромео та Джульєтти в живописі.
- Дім Джульєтти (Casa di Giulietta) у Вероні.

Напам'ять: В.Шекспір. Сонет 130

Твори для додаткового читання

Данте Аліг'єрі Сонет 11

Сучасна зарубіжна поезія (2-3 твори на вибір учителя)

**Конфлікт мрії і реальності.
Лицарі і блазні в класичній літературі**

Учень / учениця:

(1) **коментує** власні почуття під час слухання тексту (перегляду медіатексту) і враження від почутого;

аналізує вплив художніх засобів на емоційно-естетичне сприйняття тексту;

Мігель де Сервантес Сааведра(1547-1616).

«Премудрий гідальго Дон Кіхот з Ламанчі» (розділи 1, 8, 22)

Творча історія роману «Премудрий гідальго Дон Кіхот з Ламанчі». Загальне уявлення про сюжет твору. Дон Кіхот як мрійник-ідеаліст у протиставленні з прагматиком Санчо Пансою. Філософський сенс роману.

(1) Прослуховування (перегляд) фрагментів медіатекстів за виучуваними художніми творами та їх обговорення.

Віртуальна екскурсія Іспанією Сервантеса і Кальдерона/ Францією Мольєра.

<p>коментує особливості вираження емоційного стану в різних культурах на основі аналізу медіатексту;</p> <p>(2)формулює передбачення щодо розвитку сюжету;</p> <p>виявляє та обґрунтовує актуальність порушених у художніх текстах проблем з урахуванням власного досвіду та культурно-історичного контексту;</p> <p>аналізує гумористичні та сатиричні сцени у творах та їх роль для розкриття авторського ставлення;</p> <p>розпізнає в художньому тексті ознаки авторського стилю;</p> <p>комунікує з дотриманням культури мовлення та норм мовленнєвого етикету;</p> <p>(3) читає у різний спосіб, перетворює, аналізує, інтерпретує та оцінює інформацію;</p> <p>характеризує поведінку та причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, оцінює їх вчинки та висловлювання;</p> <p>формулює логічні та послідовні висновки на основі аналізу та інтерпретації прочитаних текстів;</p> <p>обґрунтовує думку щодо естетичної та мистецької цінності</p>	<p>ТЛ Лицарський роман, пародія. “Вічний образ” (збагачення знань).</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Вільне володіння державною мовою: засвоєння фразеологізму <i>бій з вітряками</i>. ● Володіння іноземними мовами: переклад і тлумачення імен персонажів (Дон Кіхот, Санчо Панса, Дульсінея, Росинант) як засобів комічного в романі. ● Природнича компетентність: Іспанія на карті світу. ● Культурна компетентність: поняття про іспанство (іспанський світ). <p>УК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Мігель де Сервантес Сааведра і Україна. ● Майк Йогансен про родинні зв’язки з Сервантесом “Автобіографія” (1 розділ). ● Іван Франко - перший перекладач роману “Дон Кіхот” українською (1892). <p>Твори у медіапросторі</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Художній фільм “Дон Кіхот і Санчо Панса” (Don Chisciotte e Sancho Panza), реж Джованні Грімальді (Італія, 1969). ● «Чоловік з Ла-Манчі» (Man of La Mancha), реж. Артур Хіллер (Франція, Італія, 1972). ● Серіал “Життя Дон Кіхота і Санчо” (ვეზრედა დონ ჰიხოსა და სანჩოსი), реж. Резо Чхеїдзе (Грузія, 1988). 	<p>(2) Формулювання передбачень щодо розвитку сюжету.</p> <p>Дискусія щодо моральних та соціальних проблем, порушених у художніх творах.</p> <p>Аналіз гумористичних та сатиричних сцен у творах.</p> <p>(3) Читання (виразне, коментоване, оглядове, вибіркове, навігаційне) художніх творів та науково-популярних текстів; постановка запитань до прочитаного.</p> <p>Складання плану розгорнутої характеристики героїв.</p> <p>Формулювання висновків щодо змісту виучуваних творів та обґрунтування його актуальності викликам сучасності в контексті загальнолюдських цінностей.</p> <p>Робота з цитатним матеріалом.</p> <p>(4) Завдання на розвиток медіаграмотності (розпізнавання видів маніпуляції у творах).</p>
--	--	---

<p>прочитаних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) у культурно-історичному контексті з урахуванням взаємозв'язків української та інших національних культур;</p> <p>(4)творчо опрацьовує прочитаний художній текст, передає його в іншому культурно-історичному контексті;</p> <p>на основі прочитаного створює власний або колективний медійний продукт;</p> <p>самостійно добирає та використовує деякі способи творчого експериментування із текстом (медіатекстом), зважаючи на власні потреби і мету</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Художній фільм “Дон Кіхот” (Don Quixote), реж. Пітер Сйтс (США, 2000). ● Образ Дон Кіхота в живописі та графіці. ● Опера “Дон Кіхот” (Don Quichotte) Жюльє Массне (Франція, 1909-1910). ● Пісня “Дон Кіхот” (слова Євген Гуцало, музика Дмитро Гуцало) <p>Педро Кальдерон (1600-1681) “Ті, що були веселістю й красою” або “Ці риски світла (в пітьмі іскор піна)”</p> <p>Філософська глибина сонетів Кальдерона. Погляд автора на плинність часу та скороминущість людського життя. Відповідність творів естетиці бароко.</p> <p>ТЛ Бароко в літературі. Поглиблення знань про сонет.</p> <p>УК Українське (козацьке) бароко. І. Франко “Іван Вишенський”.</p> <p>Мольєр (Жан Батіст Поклен) (1622-1673) «Міщанин-шляхтич»</p> <p>Творча історія комедії “Міщанин-шляхтич”, новаторство Мольєра-драматурга. Проблематика і сюжет, система образів твору. Комічна манія пана Журдена, що їй протистоять пані Журден і Клеонт. Образи дворян у творі, їх специфіка. Виховне значення п'єси.</p> <p>ТЛ Класицизм як літературний напрям. Комедія, сатира.</p>	<p>Створення медіатексту за власним вибором на основі прочитаних творів</p>
--	---	---

КК

- Підприємливість та фінансова грамотність: контроль за виконанням боргових зобов'язань.
- Громадянські та соціальні компетентності: критична оцінка освіти, моди, стилю життя й упереджень.

УК

- П'єса Мольєра “Міщанин-шляхтич” на українській сцені.
- Комедія Івана Карпенка-Карого “Мартин Боруля” як творче наслідування п'єси Мольєра “Міщанин-шляхтич”.

Твори у медіапросторі

Художній фільм “Міщанин-шляхтич” (Le Bourgeois gentilhomme), реж. Крістіан де Шалонж (Франція, 2009).

Твори для додаткового читання

Педро Кальдерон “Життя - це сон”
 Лопе де Вега “Собака на сні”
 Артур Конан Дойл “Загублений світ”

**Піднятися над буденністю
 Духовні пошуки сучасної людини**

Учень / учениця:

(1) трансформує прослухану інформацію, відтворюючи її докладно, стисло, вибірково, своїми словами, змінюючи форму викладу,

(3 твори на вибір вчителя)

Річард Бах (нар. 1936). “Чайка Джонатан Лівінгстон”

Поетизація польоту як символу і необхідної умови людського життя. Конфлікт високої мрії і

(1) Обговорення прослуханих текстів (зокрема онлайн).

<p>стиль тощо відповідно до задуму висловлювання;</p> <p>виявляє важливі деталі художнього тексту, медіатексту для ілюстрування власного розуміння почутого;</p> <p>створює у цифровому середовищі допис або коментар для обговорення особистих і соціально важливих проблем, порушених у художньому тексті (медіатексті);</p> <p>комунікує, визнаючи право на існування іншої думки, з дотриманням принципів етики спілкування, норм літературної вимови;</p> <p>використовує інтернет-ресурси для виконання завдань за прослуханим текстом;</p> <p>(2) обговорює з іншими особами свої читацькі вподобання і звички, наводячи приклади, аргументи;</p> <p>презентує прочитаний літературний твір у різний спосіб з урахуванням власного читацького досвіду</p> <p>робить аргументовані висновки щодо тексту, доречно цитуючи відповідні фрагменти</p> <p>(3) читає (виразно, коментовано, оглядово, вибірково тощо) художні твори та науково-популярні тексти;</p>	<p>буденності, його причини. Образи Джонатана, Саллівана, Флетчера. Алегоричність твору, його притчевий характер.</p> <p>ТЛ Поглиблення поняття про притчу та її місце в літературі.</p> <p>УК Пісні українського гурту “Мотор’ролла” - “Джонатан Лівінгстон” (альбом «Забавипатріотів», 1996) та «Джонатан Лівінгстон № 2» (альбом «Тиск», 1999).</p> <p>Ілюстрації Владислава Єрка.</p> <p>Ульф Старк (1944-2017). “Маленька книжка про любов” Погляд автора на проблеми і радощі в житті підлітка. Хлопчик Фред, його сповнений подіями і переживаннями внутрішній світ. Провідні мотиви твору, його антивоєнне спрямування.</p> <p>Террі Пратчетт (1948-2015) “Право на чари” або “Ерік” Дискосвіт Террі Пратчетта - авторська модель Всесвіту, де казка поєдналась з реальністю. Гендерна рівність як провідний мотив повісті “Право на чари”. Ескарина Ковальчук, її боротьба за своє право стати чарівницею. Здійснення бажань і його небезпеки (роман “Ерік”). Демонолог-початківець Ерік Турслі та чарівник-невдаха Ринсвінд, їх пригоди. Зв’язок із творами класичної та сучасної літератури.</p>	<p>Тестові завдання із відкритими та закритими відповідями із використанням вебресурсів.</p> <p>(2) Усне висловлювання щодо власних вражень від обговорюваних епізодів художніх творів та особистого ставлення до персонажів, формулювання власних висновків щодо творів.</p> <p>(3) Читання (виразне, коментоване, оглядове, вибіркове, навігаційне) художніх творів та науково-популярних текстів та постановка запитань до прочитаного.</p> <p>Робота з цитатним матеріалом.</p> <p>Постановка проблемних запитань, пов’язаних із вирішенням життєвих ситуацій героїв художніх творів.</p> <p>Перегляд екранізацій (епізодів) виучуваних творів та обговорення їх (зокрема онлайн).</p> <p>(4) Складання і презентація переліку творів для самостійного читання в контексті тематики</p>
---	---	---

<p>вчитує потрібні цитати; формулює запитання для обговорення прочитаного; аналізує екранізації або їх фрагменти, зіставляє їх з художніми творами; створює на основі цього дописи або коментарі та розміщує їх у соцмережах; оформлює власне висловлення з дотриманням принципів академічної доброчесності; (4)використовує різні ресурси, зокрема цифрові, для розширення кола читацьких інтересів, демонструючи навички критичного мислення; складає і презентує перелік творів для самостійного читання в контексті тематики програмового розділу; готує індивідуальний або бере участь у груповому навчальному проєкті; використовує ефективні комунікативні стратегії для співпраці в групі</p>	<p>ТЛ Збагачення поняття про фентезі: гумористична фентезі.</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Навчання впродовж життя: руйнування власних комунікативних бар'єрів, усвідомлення та подолання стереотипів. ● Інформаційно-комунікаційна компетентність: розпізнавання маніпулятивних технологій та протистояння їм. ● Інноваційність: ефективне використання різні комунікативних стратегій для розв'язання життєво важливих проблем, зокрема в ситуаціях неоднозначності та непевності. <p>УК Повне видання серії “Дискосвіт” українською мовою у “Видавництві Старого Лева” (з 2017 року).</p> <p>Ерік-Емануель Шмітт (нар. 1960). “Оскар і Рожева пані” Філософія життя і смерті у творі. Роздуми автора про Бога. Образ десятирічного Оскара, котрий в складній ситуації знаходить сенс буття. Рожева пані як виразник ідей автора. Трагізм оповіді в поєднанні з виправданим оптимізмом. Значення фіналу.</p> <p>ТЛ Роман (збагачення знань): епістолярний роман. КК</p>	<p>програмного розділу, користуючись онлайн-ресурсами.</p> <p>Навчальний індивідуальний або груповий проєкт.</p>
--	--	--

- Інформаційно-комунікаційна компетентність: уміння розрізняти емоції інших людей в процесі комунікації, виявляти емпатію, обстоювати особистісні цінності.
- Культурна компетентність: біблійні мотиви у творах “Оскар і Рожева пані”, “Чайка Джонатан Лівінгстон”.
- Інноваційність: здатність мобілізувати власні ресурси для розвитку ідеї.
- Навчання впродовж життя: прагнення самовдосконалення.

УК

Твір “Оскар і Рожева пані” на сценах українських театрів.

Ніл Гейман (нар. 1960). “Небудь-де”

Міське фентезі як різновид фантастичної літератури. Долішній Лондон і його мешканці. Образ Річарда Мейг'ю, його еволюція. Перегук твору з “Алісою у Дивокраї”.

ТЛ Поглиблення поняття про фентезі: міське фентезі.

КК

- Навчання впродовж життя: руйнування власних комунікативних бар'єрів, усвідомлення та подолання стереотипів.
- Інформаційно-комунікаційна компетентність: розпізнавання маніпулятивних технологій та протистояння їм.

	<ul style="list-style-type: none"> ● Інноваційність: ефективне використання різних комунікативних стратегій для розв’язання життєво важливих проблем, зокрема в ситуаціях неоднозначності та непевності. <p>Твори у медіапросторі</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Кінофільм “Чайка Джонатан Лівінгстон” (Jonathan Livingston Seagull), реж. Голл Бартлетт (США, 1973). ● Художній фільм “Оскар і Рожева пані” (Oscar et la dame rose), реж. Ерік-Емануель Шмітт (Бельгія, Франція, Канада, 2009). ● Телевізійний міні-серіал «Небудь-де» (Neverwhere), реж. Дьюї Хемпфрі (Великобританія, 1996). <p>Твори для додаткового читання Ніл Гейман “Сім сестер”, “Кароліна” Корнелія Функе “Чорнильне серце” Лорі Голс Андерсон “Говори” Марцін Щегельський “Ковчег часу” Карлос Руїс Сафон “Володар туману”</p>	
	<p>Підсумки Рефлексія навчальної діяльності</p>	

9 клас

1,5 год/тиждень - 53 год. на рік

РМ-4 год., ПЧ- 4 год., КР- 6 год., текстуальне вивчення – 37 год.

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
--------------------------------------	--	-----------------------------------

<p>Учень / учениця:</p> <p>(1) занотує, створює тези сприйнятої на слух навчальної інформації, використовує скорочення, умовні позначення, символи тощо;</p> <p>передає за допомогою різних способів і засобів візуалізації власне розуміння почутого повідомлення, структуруючи інформацію з різних джерел;</p> <p>(2) готує повідомлення (самостійне або у складі групи), презентує його в класі в різний спосіб; доцільно використовує літературознавчі терміни;</p> <p>(3) читає у різний спосіб, інтерпретує тексти і медіатексти;</p> <p>(4) створює власний і редагує власний (або чужий) літературознавчий продукт</p>	<p style="text-align: center;">Вступ</p> <p>Напрями і стилі в літературі. Літературний процес.</p> <p>ТЛ Літературний напрям. Літературний стиль. Літературний процес</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Вільне володіння державною мовою : сприймання інформаційних, художніх та медіатекстів; перетворення, аналіз, інтерпретація та оцінювання інформації з різних джерел ● Математична компетентність : перетворення інформації з однієї форми в іншу (графік, таблиця, схема, інформаційний плакат, постер) для вирішення навчальних та комунікативних завдань ● Інформаційно-комунікаційна компетентність використання сучасних цифрових технологій для розширення читацького досвіду та кола читацьких інтересів <p>Твори у медіапросторі. Вплив медіа на розвиток сучасного літературного процесу</p>	<p>(1) Аудіювання, занотовування, перетворення текстової інформації на візуальну (схема, таблиця, плакат тощо).</p> <p>(2) Усне (колективне) повідомлення з презентацією із залученням медіатекстів</p> <p>(3) Читання у різний спосіб; аналіз та різні види інтерпретації текстів (медіатекстів).</p> <p>(4) Групова або індивідуальна робота - доповнення статей у Вікіпедії про літературний напрям, літературний стиль, літературний процес</p>
<p>У пошуку ідеалу</p> <p>Критичне осмислення дійсності в літературі Просвітництва</p>		
<p>Учень / учениця:</p> <p>(1) ставить уточнювальні запитання; демонструє свою зацікавленість в інформації; аналізує стильові, жанрові, естетичні та мовні особливості почутого тексту;</p>	<p>Даніель Дефо (1660-1731) (1660-1731). “Робінзон Крузо” (ключові епізоди)</p> <p>Творча історія роману “Життя та незвичайні і дивовижні пригоди Робінзона Крузо”. Сюжет твору. Віра у невичерпні можливості людини в освоєнні природи та боротьбі за життя. Утілення в образах Робінзона Крузо і П'ятниці</p>	<p>(1) Активне слухання (“Пауза”, “Уточнення”, “Переказ” тощо).</p> <p>Аналіз стильових, жанрових, естетичних та мовних особливостей почутого</p>

<p>перевіряє своє розуміння інформації, користуючись довідковою літературою; під час обговорення твору використовує цитати з різних джерел;</p> <p>(2) розрізняє фактичну інформацію і підтекст (наводить приклади);</p> <p>(3) читає у різний спосіб (аналітично, вибірково, пошуково, спрямовано тощо); аналізує сюжет, героїв, художні особливості твору відповідно до поставлених завдань учителя чи підручника; висловлює припущення;</p> <p>(4) створює на основі прочитаних художніх текстів медійний продукт за власним вибором; редагує власний медіатекст і / або бере участь у редагуванні колективного медійного продукту</p>	<p>просвітницьких уявлень про “цивілізовану” та “природну” людину.</p> <p>ТЛ Робінзонада, псевдодокументальна художня проза.</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій: архіпелаг Хуан-Фернандес на карті Тихого океану; дослідження природи острова; заняття Робінзона Крузо скотарством, землеробством і виноградарством. ● Математична компетентність: усвідомлення ролі математичних знань у процесі будівництва житла й човна. ● Громадянські та соціальні компетентності: співпраця з іншими особами для досягнення спільної мети (Робінзон і П’ятниця). ● Інноваційність: відкритість до нових ідей (оригінальні вирішення проблем конструювання одягу, парасолі, сита тощо). <p>УК</p> <p>Пригодницька повість Ігоря Федіва та Вал. Златопольця (Валентина Отамановського) «Син України» як творче наслідування роману Д.Дефо про Робінзона Крузо.</p> <p>Твори у медіапросторі</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Художній фільм “Робінзон Крузо”, реж. Род Харді, Джордж Міллер (США, 1997). 	<p>повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту).</p> <p>Добір і використання цитат з різних джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів) для підтвердження та увиразнення власних поглядів, ідей, переконань</p> <p>(2) Ділова гра “Точка зору” (розмежування в тексті фактичної інформації, суб’єктивних суджень та підтексту).</p> <p>(3) Різні види читання (аналітичне, вибіркоче, повне, пошукове, мелодекламація, сюжетне, вдумливе, критичне, творче, спрямоване або ін.)</p> <p>Комплексне аналітичне обговорення сюжету, героїв, учинків та подій, а також художніх особливостей твору з наведенням прикладів відповідно до поставлених запитань (“Евристична бесіда”, “Діалог Ривіна”, “Сократівський діалог” та ін.)</p> <p>Творчий експеримент “Припущення”.</p>
---	---	--

● Художній фільм “Робінзон Крузо”, реж. Тьєрі Шабер (Франція, Канада, Великобританія, 2002).

Вольтер (Франсуа-Марі Аруе) (1694-1788).

“Простак” (розділи 1-2, 4)

Загальне уявлення про сюжет твору. Просвітницькі ідеї у повісті, критика французької дійсності. Протиставлення “природної” людини Гурона і “цивілізованого” французького суспільства. Образи Гурона і Сент-Ів.

ТЛ Філософська повість, поглиблення поняття про сатиру.

КК

● Громадянські та соціальні компетентності: усвідомлення ідеї рівних прав і можливостей людини, вміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов’язаних із різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів; дотримання здорового способу життя (світогляд і вчинки Гурона).

● Підприємливість та фінансова грамотність: прийняття власних рішень та готовність брати за них відповідальність.

УК

● Вольтер про Україну в книзі "Історія Карла XII, короля шведського" (1731).

● Листування Вольтера з гетьманом К.Розумовським.

● Євген Луняк “Вольтер і Україна”(2020).

(4) Створення власного медійного продукту (медіатекст, комп’ютерна презентація, мультфільм, відеоролик тощо) на основі прочитаних текстів.

Запис власних міркувань, оформлення їх у вигляді медійного продукту.

Твори для додаткового читання
 Джонатан Свіфт “Мандри Гуллівера”
 Фрідріх Шиллер “Вільгельм Телль” (окремі епізоди), ода “До радості”

Пісні льоду й полум'я
Еволюція романтичного ідеалу в європейській літературі

<p>Учень / учениця:</p> <p>(1) використовує вербальні і невербальні методи активного слухання; виявляє зацікавленість в інформації (робить нотатки); візуалізує почутий текст (створює структурно-логічні схеми, опорні таблиці, мапи розуму); виконує відкриті та закриті тести із використанням вебресурсів;</p> <p>(2) бере участь в інтерактивних формах роботи за алгоритмом “сприймання - розуміння” текстової інформації;</p> <p>(3) читає художній текст у різний спосіб, зокрема напам'ять; ілюструє зміст поезії з допомогою світлин, малюнків, музичних творів; бере участь у груповій роботі; аналізує зображально-виражальні засоби творів та їх роль у тексті;</p>	<p>Е. Т. А. Гофман (1776-1822). “Крихітка Цахес” (розділи 1-3, 6-7, 9-10) “Крихітка Цахес” як зразок романтико-філософської казки. Протистояння митця світу самозасліплених філістерів. Історія злету і падіння Цахеса, її причини і наслідки. Критика ідей Просвітництва у творі. Іронія і гротеск як ознаки стилю Гофмана. ТЛ Філософська казка. Гротеск.</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Вільне володіння державною мовою: введення до активного лексикону слова іншомовного походження <i>філістер</i>. ● Здатність спілкуватися іноземними мовами: етимологія імені <i>Цахес</i>. ● Компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій: Німеччина на карті Європи у ХІХ ст. ● Громадянські та соціальні компетентності: співпраця з іншими особами для досягнення спільної мети, активна життєва позиція (боротьба Бальтазара з Цахесом). ● Екологічна компетентність: дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміння 	<p>(1) Активне слухання (“Перефразування”, “Ехотехніка”, “Резюмування”, “Емоційний повтор” тощо) Візуалізація почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), створення структурно-логічних схем, опорних таблиць, мап розуму тощо.</p> <p>Виконання тестових завдань із відкритими та закритими відповідями із використанням вебресурсів.</p> <p>(2) Створення візитівки письменника і твору. Робота в парах “Образ-цитата”. Створення “Гірлянди асоціацій”.</p> <p>(3) Різні види читання (аналітичне, вибіркоче, повне, пошукове, мелодекламація, сюжетне,</p>
---	---	--

<p>(4) працює інтерактивно: створює власні висловлювання і тексти; зіставляє художній текст і медіатекст; комунікує онлайн і у віртуальному просторі</p>	<p>важливості збереження природи для сталого розвитку суспільства (вплив “реформ” Пафнутія на природу князівства Керепес).</p> <p>Твори у медіапросторі Художній фільм “Помилка старого чарівника” (Zauber im Zinnober), реж. Целіно Блайвайсс (НДР, 1983)</p> <p>Дж. Байрон (1788-1824). «Хотів би жити знов у горах...» або «Собі у день тридцятишестиліття...», «Мазепа» (уривки) Байрон як представник активного крила романтизму. Теми світової скорботи та активного перетворення світу у його творчості. Протистояння мрії і дійсності у вірші “Хотів би жити знов у горах...” Пропаганда активної життєвої позиції та боротьби за свободу (“Собі у день тридцятишестиліття...”). Романтичне трактування української історії у поемі “Мазепа”. Історична основа та її художня інтерпретація. Особливості композиції твору. Образ Мазепи, його специфіка. Значення поеми для популяризації української тематики у Європі.</p> <p>ТЛ Поглиблення знань про поему. Засоби художньої виразності (збагачення знань). “Рамкова” композиція (“розповідь в розповіді”). Байронічний герой.</p> <p>КК:</p>	<p>вдумливе, критичне, творче, спрямоване тощо).</p> <p>Заучування поезії напам’ять.</p> <p>Ілюстрування змісту поезії та своїх вражень світлинами, малюнками, музикою, використання інтернет-джерел, представлення та пояснення свого вибору.</p> <p>Групова робота. Дослідження виражальних засобів твору та їхнього впливу на емоційне сприймання поезії.</p> <p>(4) Рольова гра «Напиши листа (зокрема електронного) герою літературного твору».</p> <p>Написання твору за метафорою. Виступ у дискусії (або онлайн-дискусії) щодо переглянутих екранізацій з елементами їх зіставлення з літературними текстами. Створення віртуальних літературних екскурсій.</p>
---	--	---

- Громадянські та соціальні компетентності: активна життєва позиція, усвідомлення ідей справедливості.
- Математична компетентність: встановлення хронології подій в поемі “Мазепа”.
- Культурна компетентність: образ Івана Мазепи в мистецтві західноєвропейського романтизму.
- Інформаційно-комунікаційна компетентність: вміння розрізняти історичну правду та вигадку.

Твори у медіапросторі

Картини європейських та американських художників, присвячені Мазепі (Делакруа, Жеріко, Верне, Буланже, Шассеріо; Керріер).

Генріх Гейне (1797-1856) Із “Книги пісень” “Аж серце стисне, як згадаю...”, “Дитя моє, буди дїтьми...”, з “Подорожі на Гарц” “Бїлі глянцеві манжети...” (1-2 вїрші на вибїр учителя)

Гейне і свїтовий романтизм. Провїднї мотиви його лїрики. Розмаїття почуттів і думок в описї ставлення лїричного героя до дїйсностї. Фїлософїчность і лїризм у вїршах з “Книги пісень”. Конфлїкт зї свїтом обмежених фїлїстерїв іспроба втечї вїд нього (“Бїлі глянцеві манжети...”). Перегук з творами Байрона.

ТЛ Поглиблення знань про лїричного героя.

КК:

- Громадянські та соціальні компетентності: активна життєва позиція ліричного героя.
- Компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій: гірський масив Гарц на карті Німеччини.

Проспер Меріме (1803-1870) “Матео Фальконе”
(2 год.)

Знецінення романтичного ідеалу у творах Меріме. Проблема сімейного щастя і честі, пріоритет громадського над особистим, мотив зради і смерті в новелі “Матео Фальконе”. Образ Матео. Перегук з повістю М.Гоголя “Тарас Бульба”.

ТЛ Поглиблення знань про новелу.

КК:

- Компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій: о.Корсика на карті світу.
- Культурна компетентність: етнографічні особливості життєвого устрою корсиканців, національний характер.
- Громадянські та соціальні компетентності: усвідомлення ідей справедливості, особистої відповідальності за вчинок.

УК

Українська тема (історія запорозького козацтва) у творах Меріме.

Напам'ять Г.Гейне “Аж серце стисне, як згадаю...”, Дж. Байрон. «Хотів би жити знов у горах...» (уривок)

Твори для додаткового читання
 Адам Міцкевич “Кримські сонети”
 Джеймс Фенімор Купер “Останній з могікан”
 Проспер Меріме “Кармен”
 Александр Дюма-батько “Граф Монте-Крісто”
 Сучасна зарубіжна поезія (2-3 твори на вибір учителя)

**Життя багатолике і мінливе
 Людина і суспільство в літературі реалізму**

<p>Учень / учениця:</p> <p>(1) уважно слухає, перевіряє своє розуміння інформації (ставить уточнювальні запитання); робить нотатки; веде самостійний пошук потрібної інформації в одному або кількох художніх текстах (медіатекстах); використовує її відповідно до завдання чи в самостійно визначених цілях; пов’язує почуту інформацію із власним та соціальним досвідом; підтримує діалог із текстом і автором у прийомах інтерактивного навчання;</p> <p>(2) обґрунтовує актуальність порушених у творі проблем з урахуванням його</p>	<p>Оноре де Бальзак (1799–1850). «Гобсек» або «Батько Горіо»</p> <p>Загальна характеристика “Людської комедії”. Панорама життя Франції першої половини ХІХ ст. з точки зору митця. Неоднозначність і багатогранність образу головного героя повісті “Гобсек”, його соціально-історична обумовленість. Руйнівна сила “влади золота”. Привабливість і актуальність життєвої філософії Гобсека, необхідність їй протистояти.</p> <p>“Батько Горіо” - твір про гроші і їх вплив на людські стосунки, формування характерів. Двоїтий характер грошей: рушійна й руйнівна сила особистості та держави. Моральний сенс історії старого Горіо та його дочок. Тривога за долю молодого покоління.</p> <p>УК Бальзак і Україна.</p>	<p>(1) Активне слухання (“Уточнення”, “Логічний наслідок”, “Нерефлексивне слухання”, “Емоційний повтор” тощо)</p> <p>Пошук потрібної інформації, відомої або нової, в одному чи кількох джерелах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) і використання її відповідно до самостійно визначених цілей</p> <p>Встановлення зв’язків між почутим у художньому тексті (медіатексті) і власним та суспільно-історичним досвідом (діалог “читач — текст — автор”) для оптимізації власної діяльності, зокрема в нових обставинах, прийняття рішень у різних ситуаціях (прийоми “Театралізація”,</p>
---	---	--

<p>культурно-історичного контексту; коментує їх та висловлює власне ставлення; аналізує художні засоби твору; дає власну оцінку їх ролі в емоційному сприйнятті тексту; веде пошук медіатекстів за мотивами прочитаних творів, бере участь у їх обговоренні;</p> <p>(3)демонструє вправні навички аналітичного і творчого читання; обґрунтовує значення здобутого з прочитаних творів досвіду для вирішення життєвих ситуацій; використовує для цього різні форми інтерактивного навчання (зокрема, інтерв'ю з літературним персонажем); у ході аналізу твору застосовує літературознавчі поняття;</p> <p>(4) співпрацює у цифровому середовищі: бере участь у створенні гіпертекстів на основі поєднання інформації з кількох джерел (зокрема художніх і медіатекстів); узагальнює інформацію за опрацьованими текстами, використовує сучасні види</p>	<p>ТЛ Епопея. Поглиблення знань про повість, “рамкову” композицію (“розповідь в розповіді”), художню деталь.</p> <p>КК:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Вільне володіння державною мовою: введення до активного лексику слів іншомовного походження <i>лихвар, вексель</i>. ● Компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій: пошук географічних локацій (Антверпен, Париж тощо) на карті Європи. ● Фінансова грамотність: розрахунок прибутковості лихварської діяльності Гобсека. ● Підприємливість: прийняття власних рішень, вміння організовувати свою діяльність для досягнення цілей. ● Громадянські та соціальні компетентності: повага до прав інших осіб (ставлення дочок Горію до старого батька). <p>Чарльз Дікенс (1812-1870). “Пригоди Олівера Твіста” (вибрані розділи). Дікенс - критик англійської реальності. Романтичні і реалістичні риси у творі. Світ дитинства в романі. Історія дорослішання Олівера на тлі суспільних негараздів. Дитячі образи. Особливості трактування зла і його проявів. Вплив твору Дікенса на історію Англії.</p> <p>ТЛ Збагачення знань про роман: соціально-психологічний роман.</p>	<p>“Прес-конференція”, “Прогулянка галереєю”, “Гра у випадковість”, “Розв’язання проблем”).</p> <p>(2) Коментування та обґрунтування актуальності порушених проблем з урахуванням власного досвіду та культурно-історичного контексту.</p> <p>Робота з окремими художніми засобами в межах завдань на творчі трансформації елементів літературних творів («Літературознавча експертиза»).</p> <p>Пошук кінострічок, анімаційних фільмів, знятих за мотивами виучуваних творів; їх обговорення і зіставлення з літературними текстами.</p> <p>(3) Різні види читання (аналітичне, вибіркове, повне, пошукове, мелодекламація, сюжетне, вдумливе, критичне, творче, спрямоване тощо). Обґрунтування значення досвіду, взятого з опрацьованих художніх творів, для вирішення життєвих ситуацій (у формі інтерв'ю з літературним персонажем).</p>
--	---	---

<p>творчих робіт (зокрема, жанру біологічної поеми)</p>	<p>КК:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Громадянські та соціальні компетентності: усвідомлення ідей демократії, справедливості, рівності, прав людини (робітні дома у Великобританії ХІХ ст.); повага до прав інших осіб (протидія булінгу). ● Інформаційно-комунікаційна компетентність: уміння розрізняти емоції інших людей в процесі комунікації, виявляти емпатію, обстоювати особистісні цінності. ● Математична компетентність: розрахунок харчового раціону утриманців дитячого притулку і робітного дому. <p>Гі де Мопассан (1850-1893). “Сімонів батько” Засудження соціальних негараздів та дитячого булінгу у новелі. Історія усиновлення малого Сімона. Гуманістичний пафос твору.</p> <p>ТЛ Поглиблення знань про новелу, про пафос в художньому творі.</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Вільне володіння державною мовою: введення до активного лексикону слова іншомовного походження <i>бастард</i>. ● Громадянські та соціальні компетентності: повага до прав інших осіб (протидія булінгу). 	<p>Опрацювання змісту передбачених літературознавчих понять з наведенням відповідних прикладів.</p> <p>(4) Створення гіпертекстів у цифровому середовищі на основі поєднання поданої в різні способи інформації з кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів).</p> <p>Комплексне аналітичне обговорення героїв, рис їхніх характерів, учинків та взаємин з іншими персонажами.</p> <p>Написання біологічної поеми.</p>
--	--	---

- Інформаційно-комунікаційна компетентність: уміння розрізняти емоції інших людей в процесі комунікації, виявляти емпатію.

УК

Листування Гі де Мопассана з “єдиною Трояндою” - українською художницею Марією Башкирцевою.

Бернард Шоу (1856–1950). «Пігмаліон»

“Осучаснення” античного міфу в драмі-дискусії “Пігмаліон”. Образ Елайзи, трансформація дівчини-квіткарки у леді, її причини і наслідки. Конфлікт наукових інтересів і “експерименту над людиною”. Відкритий фінал п’єси, її інтелектуальний характер. Жанрова своєрідність твору (роман у п’яти діях).

ТЛ Драма-дискусія, відкритий фінал. Епілог.

КК:

- Навчання впродовж життя: визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення (прагнення Елайзи Дулітл стати леді).
- Інноваційність: відкритість до нових ідей.
- Громадянські та соціальні компетентності: повага до прав інших осіб (“експеримент над людиною”).
- Фінансова грамотність: розрахунок фінансової спроможності Елайзи Дулітл сплачувати за уроки Генрі Гігінса.

- Підприємливість: готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організувати свою діяльність для досягнення цілей.

Твори у медіапросторі

- Художній фільм “Олівер Твіст” (Oliver Twist), реж. Девід Лін (Великобританія, 1948)
- Мюзикл “Олівер Твіст” (Oliver Twist), музика Лайонела Барта (Великобританія, 1960)
- Художній фільм “Олівер Твіст” (Oliver Twist), реж. Роман Полянський, (Франція, Великобританія, Італія, Чехія, 2005)
- Художній фільм “Афера Олівера Твіста” (Twist), реж. Мартін Оуен (Великобританія, 2021) - сучасна інтерпретація роману Дікенса.
- Мюзикл “Моя чарівна леді” (My Fair Lady), музика Федеріка Лоу (США, 1956)
- Художній музичний фільм “Моя чарівна леді” (My Fair Lady), реж. Джордж К’юкор (США, 1964).

Твори для додаткового читання

Шарлотта Бронте “Джен Ейр”
 Чарльз Дікенс “Крихітка Дорріт”
 Моріс Метерлінк “Синій птах”

На шальках терезів Проблема життєвого вибору в сучасній літературі

Учень / учениця:

(2-3 твори на вибір учителя)
Джозеф Конрад (1857-1924) “Фрея із Семи Островів” або **“Серце темряви”**

(1) Формулювання уточнювальних запитань до почутого для його розуміння.

<p>(1) формулює уточнювальні запитання до почутого повідомлення; вирізняє невербальні засоби, які сприяють розумінню прихованого змісту почутого повідомлення; тлумачить своїми словами основний прихований зміст, виражений невербально; логічно і послідовно презентує в доцільній жанровій формі власні погляди, ідеї, переконання, застосовуючи типові стратегії спілкування; обґрунтовує свою позицію щодо почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) з урахуванням власного досвіду та інформації з окремих джерел, які вважає авторитетними;</p> <p>(2) аналізує художні засоби твору (медіатвору), визначає ознаки авторського стилю;</p> <p>коментує власні почуття під час читання тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) і враження від прочитаного, аналізує вплив виражальних засобів на емоційно-естетичне сприйняття</p>	<p>Джозеф Конрад як представник неоромантизму. Своєрідність теми кохання у повісті “Фрея із Семи Островів”. Боротьба Хімскірка і Джаспера за серце дівчини. Трагізм фіналу.</p> <p>Людина наодинці з пільмою власної душі (повість “Серце темряви”). Символічний зміст подорожі Марлоу углиб “чорного континенту”. Образ Курца - засторога проти появи нового тирана.</p> <p>ТЛ Неоромантизм.</p> <p>УК Джозеф Конрад і Україна.</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> • Компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій: острови Малайського (Східного) архіпелагу та басейн річки Конго на карті світу, відомості про англійське і голландське хазяйнування у Малайї та бельгійське - у Конго; управління парусником у прибережних водах; збір та перепродаж слонової кістки. • Екологічна компетентність: дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів (хижацьке ставлення європейців до природних багатств Африки). • Громадянські та соціальні компетентності: уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов’язаних із різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів. 	<p>Виявлення невербальних засобів, що вказують на наявність у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) прихованої інформації, передача прихованого змісту почутого.</p> <p>Презентація в доцільній жанровій формі власних поглядів, ідей, переконань, підкріплення їх аргументами та доречними прикладами із власного або суспільно-історичного досвіду (“Розв’язання проблем”, “Зіграй роль”, “Займи позицію”, “Кути” тощо).</p> <p>(2) Аналіз зображувально-виражальних засобів, ознак авторського стилю в художньому творі.</p> <p>Обґрунтування естетичної та мистецької цінності прочитаних текстів (“Творча лабораторія”, “Інтелектуальна розминка” тощо).</p> <p>Аргументований відбір для виконання завдань текстових / медіатекстових джерел 3</p>
---	--	---

<p>тексту; використовує різні читацькі стратегії;</p> <p>використовує різні ресурси, зокрема цифрові, для розширення кола читацьких інтересів, демонструючи навички критичного мислення;</p> <p>використовує для виконання завдань текстові/медіатекстові джерела, інформацію з яких вважає достовірною і надійною, аргументує вибір цих джерел, пропонуючи інші значущі критерії, відповідно до яких дібрано інформацію;</p> <p>(3)застосовує різні види читання художніх текстів (медіатекстів); використовує різні складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (рубрикацію, заголовки, скорочення, виділення тощо) для оптимізації роботи з текстовою інформацією;</p> <p>бере участь в обговоренні основних суспільно важливих проблем, порушених у художніх творах; організовує і проводить дискусію (онлайн-дискусію) за</p>	<p>Джон Роналд Руал Толкін (1892-1973). «Листок пана Дрібнички» Алегоричний зміст оповідання. Метафора смерті як подорожі й переходу на інший рівень. Відповідальність людини за своє персональне потойбіччя. Авторське бачення Чистилища і Раю. Образ Дрібнички (Ніггла), його робота над картиною. Гуманістичний пафос твору.</p> <p>ТЛ Поглиблення поняття про алегорію.</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Здатність спілкуватися іноземними мовами: переклад і тлумачення промовистих імен. ● Навчання впродовж життя: удосконалення майстерності, збагачення внутрішнього світу героя. <p>Вільям Голдінг (1911-1993). “Володар мух” “Володар мух” як пародія на “робінзонади”. Невдала спроба побудови цивілізованого суспільства на безлюдному острові. Образи Ральфа, Джека, Звіра. Ознаки притчі у творі.</p> <p>ТЛ Антиробінзонада. Поглиблення понять про притчу та пародію.</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Громадянські та соціальні компетентності: відповідальність за власні вчинки; цінність людського життя. 	<p>достовірною та надійною інформацією.</p> <p>(3) Різні види читання (аналітичне, вибіркове, повне, пошукове, мелодекламація, сюжетне, вдумливе, критичне, творче, спрямоване тощо).</p> <p>Виступ у дискусії щодо моральних та соціальних проблем, порушених у художніх творах з проєктуванням власної поведінки в аналогічних ситуаціях.</p> <p>Виконання завдань на виявлення авторського ставлення до героїв.</p> <p>(4) Створення (самостійно або в складі групи) реклами (відеоролика, постера) за прочитаним художнім твором (медіатекстом).</p> <p>Мініпроєкт “Моя улюблена книга сучасного автора”</p>
---	--	--

<p>типовою моделлю; обирає потрібні стратегії співпраці в різних ситуаціях спілкування;</p> <p>спілкується у цифровому середовищі, дотримуючись безпеки та принципів академічної доброчесності;</p> <p>співвідносить текст (зокрема художній, медіатекст) з історичним і соціокультурним контекстом, світоглядною позицією автора;</p> <p>(4)творчо використовує типові мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів нестандартні рішення, виявляючи художньо-образне, асоціативне мислення;</p> <p>імпровізує з текстом (зокрема художнім текстом, медіатекстом), обстоюючи свою позицію у творчості та право на самовираження;</p> <p>взаємодіє з іншими особами через власний продукт творчості (зокрема текст, постер, відеоролик тощо);</p> <p>використовує різноманітні стратегії (зокрема вільний запис асоціацій, “карти знань”, складання списків</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій: дослідження природи острова; виживання в екстремальних умовах. <p>Бел Кауфман (1911-2014). “Вгору сходами, що ведуть вниз” Автобіографічні мотиви в романі. Зображення непростого шкільного життя “зсередини”. Образи Сильвії Баррет та її учнів. Гуманізм твору, тривога за майбутнє молодого покоління. Роздуми про шкільну освіту та її перспективи.</p> <p>ТЛ Поглиблення знань про епістолярний роман.</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Вільне володіння державною мовою: стилістичний аналіз зразків шкільної документації (канцелярит) та учнівських есе. ● Математична компетентність: підрахунок наповнюваності класів та тижневого педагогічного навантаження вчителя. ● Навчання впродовж життя: визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення (шлях Сильвії Баррет до педагогічної майстерності). ● Громадянські та соціальні компетентності: співпраця з іншими особами для досягнення спільної мети; активна участь у житті класу та школи; уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов’язаних із різними проявами дискримінації. 	
---	---	--

<p>дивних ідей тощо) для продукування нових мистецьких ідей, використовує ідеї інших і доопрацьовує їх із урахуванням принципів академічної доброчесності;</p> <p>аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети висловлювання;</p> <p>усуває недоліки у структурі тексту, враховуючи стилістичні та жанрові особливості тексту;</p> <p>демонструє толерантність і здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування</p>	<p>УК Бел Кауфман і Україна.</p> <p>Рей Бредбері (1920-2012). “451 градус за Фаренгейтом”</p> <p>Можлива девальвація традиційної культури у майбутньому. Роль книги у збереженні гуманітарних цінностей, руйнівна роль телебачення. Натоп і влада у тоталітарному суспільстві. Образ Гая Монтега, його еволюція і тяжкий шлях до прозріння.</p> <p>ТЛ Антиутопія і роман-пересторога.</p> <p>КК</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій: вимірювання температури за Фаренгейтом; температура самозаймання паперу. ● Інформаційно-комунікаційна компетентність: здатність протистояти маніпулятивному впливу медіа на свідомість. ● Навчання впродовж життя: організація власного освітнього середовища (читання книг Гаєм Монтегом). ● Громадянські та соціальні компетентності: усвідомлення ідей демократії, справедливості, рівності, прав людини (критика гіпотетичного тоталітарного суспільства майбутнього). <p>Річард Метісон (1926-2013). “Натисніть кнопку”, “Тест”</p> <p>Наукова фантастика як можливість оцінити моральні проблеми сьогодення. Роздуми автора</p>	
--	---	--

про знецінення людського життя і втрату моральних орієнтирів (оповідання “Натисніть кнопку”). Трактатування проблеми батьків і дітей в оповіданні “Тест”. Ситуація морального вибору у творах, шляхи її вирішення.

ТЛ Поглиблення знань про наукову фантастику.

КК

- Громадянські та соціальні компетентності: цінність людського життя, проблема вибору; боротьба між обов’язком і почуттями.

Твори у медіапросторі

- Телефільм “Серце темряви” (Heart of Darkness), реж. Ніколас Роґ (США, 1993).
- Художній фільм “Апокаліпсис сьогодні” (Apocalypse Now), реж. Френсіс Форд Коппола (США, 1979) - адаптація роману “Серце темряви”
- Художній фільм “Толкін” (Tolkien), реж. Діме Каруоскі (США, 2019)
- Художній фільм “Володар мух” (Lord of the Flies), реж. Пітер Брук (Великобританія, 1963)
- Художній фільм “Володар мух” (Lord of the Flies), реж. Гаррі Гук (США, 1990) - адаптація роману “Володар мух”
- Пісня “Володар мух” гурту Iron Maiden, (альбом «The X-Factor», 1995)
- Пісня “Володар мух” гурту Rage (альбом «Carved In Stone», 2008)

	<ul style="list-style-type: none"> ● Художній фільм “Вгору сходами, що ведуть вниз” (Up The Down Staircase), реж. Роберт Малліган (США, 1967). ● Художній фільм “451 градус за Фаренгейтом” (Fahrenheit 451), реж. Франсуа Трюффо (Великобританія, США, Франція, 1966) ● Художній фільм “451 градус за Фаренгейтом” (Fahrenheit 451), реж. Рамін Бахрані (США, 2018) ● Художній фільм “Посилка” (The Box), реж. Річард Келлі (США, 2009) - за оповіданням Метісона “Натисніть кнопку” <p>Твори для додаткового читання Гарпер Лі “Убити пересмішника” Майкл Морпурго “Бойовий кінь” Катаріна Солонун “Виставлю тебе на фейсбук” Стівен Чбоскі “Привіт, це Чарлі, або Переваги сором’язливих” Кіра Касс “Відбір” Алан Мур “Вартові”</p>	
	<p>Підсумки Рефлексія навчальної діяльності</p>	

ПРИКІНЦЕВА ЧАСТИНА
Рекомендації щодо оцінювання

Формувальне оцінювання – це «оцінювання для навчання», інтерактивний і частий обмін інформацією про процес навчання, який однаково важливий як і для тих, хто навчається, і для тих, хто навчає. Система формувального оцінювання базується на тому, що навчання й оцінювання взаємозв’язані й забезпечують єдиний підхід до організації освітнього процесу.

Предметом формувального оцінювання є рівні сформованості предметних і ключових компетентностей. Звернення до оцінки якості освіти через компетентності означає, що акцент робиться на практичній спрямованості навчання, береться до уваги досвід учня/учениці, вміння застосовувати знання в різних ситуаціях. Методичний потенціал формувального оцінювання орієнтований насамперед на відстеження індивідуального прогресу і корекцію індивідуальної траєкторії розвитку учня/учениці для досягнення запланованих результатів навчання; на мотивування учнів для усунення прогалин у засвоєнні навчальної програми.

Орієнтовний перелік інструментів формувального оцінювання на уроках зарубіжної літератури

Назва	Опис інструмента
Взаємодія учасників освітнього процесу	
Popsicle Stick (паличка для ескімо)	Кожен учень/учениця пише своє ім'я на паличці для ескімо. Помістіть усі палички в чашку. Поставте запитання класу, витягніть паличку з чашки та попросіть учня/ученицю, чиє ім'я на паличці, відповісти на запитання. Цей інструмент допомагає залучити увесь клас і встановити очікування, що всі учні варті того, щоб їх почули, а також виявити прогалини в розумінні прочитаного твору (виучуваного літературного поняття).
Квиток на вихід	<p>Варіант 1. Це письмові відповіді учнів/учениць на запитання на картках, які їм роздають наприкінці уроку, після завершення певного виду роботи, теми тощо.</p> <p>Варіант 2. Після вивчення нового матеріалу учитель ставить кілька питань за темою, пропонуючи на вибір кілька відповідей. Учні можуть відповідати за допомогою карток з номерами (піднімають картку з номером 1, якщо правильний перший варіант; картку з номером 2, якщо правильний другий варіант тощо). Ті, хто дасть правильну відповідь на питання, пересідають в кінець класу і виконують наступне завдання. Ті, хто відповів неправильно, сідають ближче до вчителя, після чого педагог пояснює їм складні моменти і знову ставить питання. Ті, хто відповів правильно – пересідають у кінець класу. Решта пересуваються ближче до вчителя, і так далі, поки всі не засвоять тему.</p>
Квиток на вхід	Учитель ставить запитання на початку уроку, а учні пишуть свої відповіді на картках або смужках паперу. Відповіді використовуються для оцінки початкового розуміння того, що буде обговорюватися на уроці або як короткий підсумок розуміння попереднього уроку. Учитель

	розробляє урок, орієнтуючись на те, що інформація про навчання учнів надходитиме на початку уроку і може бути використана для покращення навчання на цьому уроці. Обов'язково питання ставлять так, щоб його було легко інтерпретувати й проаналізувати, щоб учитель та/або учні мали час проаналізувати відповіді та залишали простір для коригування уроку, якщо це необхідно.
Спінер ідей	Учитель створює спінер, розділений на 4 сектори з написами «Спрогнозуй», «Поясни», «Підсумуй», «Оціни». Після пояснення нового матеріалу вчитель крутить спінер та просить учнів відповісти на запитання залежно від місця зупинки спінера. Наприклад, спінер зупиняється на секторі «Підсумуй», тоді вчитель може сказати: «Назви ключові поняття, про які щойно йшлося».
Спитай трьох до мене	Перед тим як звернутися за допомогою до вчителя учню/учениці необхідно звернутися до трьох учнів малої групи (або до всього класу).
Рефлексія діяльності	
Мовні підказки	Учитель періодично дає учням мовні зразки (вислови, підказки), які допомагають будувати відповідь у вигляді оцінювального судження. Наприклад: Я задоволений / задоволена своєю роботою на уроці, тому що...; Я задоволений / задоволена роботою своєї групи на уроці, тому що...
Сходинок уроку	Учні повідомляють певним символом про цікавість кожного виду діяльності на уроці. Якщо за сигналами учнів цей вид діяльності є нецікавим/недостатньо цікавим, учитель з'ясовує причину такої оцінки, пропонує учням сформулювати свої пропозиції: «Щоб мені було цікаво, потрібно...», «Щоб мені було цікаво, я хочу...».
Ріка пізнання	1-й крок. Учитель пояснює учням, що знати все неможливо, тому кожна людина весь час відкриває щось нове в навколишньому світі й у самій собі. Отже, життя кожного з нас можна зобразити, як річку пізнання, але, як і в кожній річці, на шляху річки пізнання трапляються

	<p>певні перепони (каміння, крига, хмари тощо).</p> <p>2-й крок. Учні отримують малюнок із зображенням річки, яка вкрита кригою, та хмаринками, з яких іде сніг (на кригах і хмаринках міститься певне твердження у формі заперечення).</p> <p>3-й крок. Учитель пропонує учням уважно прочитати написи на кригах і хмаринках (наприклад: мені було важко виконувати завдання; я не вивчив правило; до моєї думки ніхто не прислухався; завдання важке й нецікаве).</p> <p>4-й крок. Учні пропонується відреагувати на написи:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● якщо вони не згодні з твердженням, необхідно зняти кригу або хмаринку; ● якщо згодні, то крига/хмаринка залишаються. <p>5-й крок. Учень/учениця аналізує отриманий варіант малюнка.</p>
Трикутна призма (червоний, жовтий, зелений)	Учні дають вчителю зворотний зв'язок, показуючи колір, що відповідає рівню розуміння
Аналіз портфоліо	Перевірка рівня навчальних досягнень за допомогою портфоліо учня/учениці. Портфоліо – це підібрані учнем/ученицею роботи із зазначенням дати, призначення яких – розповісти історію учнівських досягнень або поступу. Портфоліо зазвичай містить особисті роздуми учня/учениці з поясненнями, чому обрано ту чи іншу роботу і як саме вона показує досягнення цілей навчання.
Драбина успіху / Лінійка	За допомогою малюнка драбини або шкали лінійки учень/учениця самостійно визначає, на якому щаблі він знаходиться в результаті діяльності під час уроку.
Рейтинг	Закінчивши роботу, учень/учениця ставить собі оцінку. За ту ж роботу оцінку ставить і учитель. Записується дріб. Наприклад: 4/5, де 4 — оцінка учня, а 5 — оцінка педагога. Прийом вводиться на період узгодження критеріїв оцінювання, а через деякий час обидві частини дробу все частіше співпадають. Інша причина введення прийому — привчити до регулярного оцінювання своєї праці.
Плюс-мінус	Учні/учениці за допомогою плюсів чи мінусів позначають у зошиті, з якими завданнями вони

	справилися легко, а які були незрозумілими.
Рефлексія змісту навчальної діяльності	
Газетний заголовок	Вигадати газетний заголовок, який може бути написаний до теми, яка вивчається. Передати основну ідею події.
Доповни думку	Письмова перевірка розуміння теми, коли учні заповнюють пропуски у пропонованому твердженні.
Есе «хвилинка»	Питання для такого есе – це конкретне питання з орієнтацією на очікуваний(і) результат(и) навчання, на яке можна відповісти за одну-дві хвилини.
«Знаємо – Хочемо дізнатися – Дізналися»+	Учні відповідають групами, у парах або індивідуально на запитання «Що ми вже знаємо?» (З), «Що ми хотіли б дізнатися?» (Х) та «Що вже вивчили за темою?» (Д). Плюс (+) просить учнів класифікувати отримані знання за допомогою концептуальної карти або наочної схеми, яка відображає ключову інформацію. Потім кожен учень/учениця записує короткий підсумок(на один абзац) про вивчене.
Найзаплутаніший момент (брудна точка)	Це варіант однохвилинки. Можна дати учням трохи більше часу для відповіді на запитання (у кінці уроку або під час паузи, яка утворилася після пояснення теми): «Який «найбільш заплутаний момент» сьогоднішнього заняття?»
Підсумок одним реченням	Учнів просять написати підсумкове речення, яке відповідає на питання «хто», «що», «де», «коли», «чому», «як» щодо певної теми.
Подумай – запиши – обговори в парі – поділися	Учні обдумують відповідь самостійно, записують її, об'єднуються в пари та обговорюють відповідь із партнерами, а потім озвучують її всьому класу.
Шкала Лайкерта	Учитель наводить 3-5 тверджень, які явно не є істинними або помилковими, але дещо спірними. Мета полягає в тому, щоб допомогти учням подумати над текстом, а потім обговорити його з однокласниками. Наприклад, «Герой (ім'я) не повинен був робити (що саме)». повністю погоджуюся

	не погоджуюся погоджуюся
3-2-1	Учні виконують такі варіанти завдань, визначаючи за прочитаним текстом: три речі, які ви дізналися, два цікаві факти, одне питання, що залишилося; три ключові слова, дві відмінності між _, один вплив на _; три важливі факти, дві цікаві ідеї, одне уявлення про себе як учня; три нові терміни, дві нові ідеї, одна річ, яку потрібно обдумати; три питання до тексту (незнайомі слова або незрозумілі ідеї), два прогнози за текстом (що станеться далі, враховуючи вже прочитане), знайдіть один зв'язок у тексті (з тим, що ви вже знали або випробували)
Трихвилинна пауза	Запишіть на дошці незавершені твердження. Запропонуйте учням вибрати два або три з них і озвучити або записати з власним завершенням. Це можуть бути такі речення: Я змінив чи змінила своє ставлення до... Я дізнався чи дізналася більше про... Я здивувався чи здивувалася тому, що... Я відчув чи відчула... Я ставився чи ставилася до...
Інструменти для життя	Запропонуйте учням відповісти на питання: Які отримані на уроці знання й вміння ви зможете втілити в життя?
Дві зірки й побажання	Застосовується для оцінювання творчих робіт учнів, творів, есе. Учитель пропонує перевірити роботу однокласника/однокласниці. Коли учні коментують роботи один одного, вони не виставляють оцінки, а вказують на два позитивні моменти – «дві зірки» – і на один момент, який потребує доопрацювання – «побажання».
Піца	На уроках цей інструмент доцільно використовувати протягом вивчення усієї теми. Піцу потрібно розділити на кілька частин в залежності від чинників, які вас цікавлять. Чим ближче до середини – тим більший бал. Кожен учень ставить по одній відмітці у кожен сектор.

	Якщо йому не сподобалося, то він обирає 0, якщо середньо – то 5, якщо йому все сподобалося – то буде ближче до середини.
Рефлексивна мішень	Мішень потрібно розділити на кілька частин залежно від чинників, які вас цікавлять. Що ближче до цілі - то вищий бал. Кожен учень/учениця може зробити в кожному секторі по одній позначці.
Кошик ідей	Учні записують на аркушах свою думку про урок. Усі аркуші кладуть до кошика (коробки, мішечка тощо), потім учитель вибірково читає записи, разом з учнями обговорює відповіді.

Поточне оцінювання або поточний контроль є основною ланкою в системі контролю у закладах загальної середньої освіти. Воно перебирає на себе функції формувального, тобто є навчальним, проводиться систематично з метою встановлення рівнів засвоєння матеріалу та здійснення коригування щодо застосовуваних технологій навчання. Запитання, завдання, тести спрямовані на закріплення й повторення, тому індивідуальні форми оцінювання доцільно поєднувати із фронтальними. Звертаємо увагу на важливість урахування мотиваційно-стимулювальної функції поточного оцінювання.

Тематичне оцінювання здійснюється на основі поточного з урахуванням проведених діагностичних (контрольних) робіт, якщо такі були.

Фіксувати навчальні результати МОН України пропонує у «Свідоцтві досягнень учня / учениці». Воно містить «характеристику навчальної діяльності», сформовану відповідно до переліку наскрізних умінь, визначених Державним стандартом базової середньої освіти, та вимоги до результатів навчання, зокрема, з предметів мовно-літературної галузі:

- (1) сприймає усну інформацію на слух / аудіювання;
- (2) усно взаємодіє та висловлюється / говоріння;
- (3) сприймає письмові тексти / читання;
- (4) письмово взаємодіє та висловлюється / письмо.

Формувальне (поточне формувальне) оцінювання, окрім рівневого чи бального, може здійснюватися у формі самооцінювання, взаємооцінювання учнів.

Усі види оцінювання, а формувальне особливо, передбачають використання ретельно розроблених критеріїв. Очевидно, що критерії оцінювання мають формуватися на основі державних вимог до обов'язкових результатів навчання. У мовно-літературній освітній галузі основними вимогами є: *комунікація в усній і письмовій формі, опрацювання інформації з різних джерел, уміння використовувати мовні засоби для досягнення особистих і суспільних цілей* (Державний стандарт, 2020, с. 2–3).

Орієнтовні критерії оцінювання результатів навчання учнів 7-9 класів у мовно-літературній освітній галузі

Група результатів навчання	Рівень досягнення результатів навчання			
	Початковий (розпізнавання, пригадування, відтворення)	Середній (розуміння, застосування)	Достатній (аналіз, синтез)	Високий (оцінювання, створення, продукування)
Аудіювання	<p>відтворює зміст усного повідомлення;</p> <p>знаходить у почутому повідомленні відповіді на запитання;</p> <p>дотримується норм у виборі мовленнєвих засобів;</p> <p>дотримується основних правил спілкування</p> <p>визначає, що сприяє, а що заважає ефективній комунікації</p>	<p>розуміє та відтворює зміст почутого повідомлення;</p> <p>формулює тему та ідею почутого повідомлення;</p> <p>відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення;</p> <p>висловлює власне ставлення до почутого;</p> <p>логічно структурує власне повідомлення;</p> <p>використовує окремі засоби художньої виразності</p>	<p>вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення;</p> <p>доброзичливо висловлює своє ставлення до думок інших осіб ;</p> <p>передає враження від почутого повідомлення;</p> <p>виокремлює потрібну інформацію з почутого повідомлення;</p> <p>характеризує вплив окремих деталей на сприйняття адресатом змісту почутого повідомлення;</p> <p>розповідає про власний емоційний стан під час рефлексії власної діяльності або сприймання</p>	<p>унаочнює та візуалізує почуте повідомлення, використовуючи різні засоби;</p> <p>аргументовано доводить наявність у тексті прихованої інформації;</p> <p>наводить кілька аргументів і прикладів на підтвердження власної позиції;</p> <p>обґрунтовує достовірність і повноту інформації;</p> <p>використовує потрібні вербальні та невербальні засоби для спілкування;</p> <p>регулює власні емоції під час презентації</p>

			повідомлення	повідомлення, художньої декламації
Читання	<p>застосовує різні види критичного читання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних стилів на відому та частково нову тематику;</p> <p>розрізняє тексти різних стилів, типів та жанрів</p> <p>розпізнає основні виражальні засоби, відтворює окремі з них;</p> <p>переказує зміст тексту відповідно до завдання</p>	<p>пояснює функції основних складників друкованого чи цифрового текстового джерела інформації;</p> <p>розрізняє складники структури тексту;</p> <p>висловлює в усній та/або письмовій формі власні почуття, враження, викликані прочитаним;</p> <p>формулює тему та основну думку тексту, виокремлює мікротеми;</p> <p>характеризує літературних персонажів;</p> <p>використовує текстові джерела інформації;</p> <p>фіксує потрібні елементи тексту з допомогою графічних позначок</p>	<p>співвідносить зміст сприйнятого тексту з історичним і культурним контекстом;</p> <p>визначає в тексті головну і другорядну, відому і нову інформацію;</p> <p>визначає спільні та різні елементи змісту і форми подібних текстів;</p> <p>проводить паралелі між образами і ситуаціями, зображеними в тексті, та власним життєвим досвідом;</p> <p>розрізняє актуальні та достовірні текстові джерела інформації</p> <p>описує свої літературні уподобання;</p> <p>висловлює в усній та/або письмовій формі своє ставлення до зображеного в тексті</p>	<p>обґрунтовує сумнівність/ достовірність інформації з тексту;</p> <p>поєднує інформацію, подану в різні способи (словесну, графічну, числову тощо) у межах одного або кількох текстів;</p> <p>формулює висновки відповідно до поставленого завдання;</p> <p>розкриває актуальність тексту в контексті викликів сучасності та власних життєвих потреб;</p> <p>обґрунтовує власну оцінку прочитаного тексту, наводячи аргументи та/або доречні цитати;</p> <p>створює текст за визначеними характеристиками;</p>

				<p>представляє текстову інформацію в різний спосіб;</p> <p>творчо опрацьовує прочитаний текст, за мотивами прочитаного створює власний медійний продукт</p>
Письмо	<p>записує власні міркування або інформацію з інших джерел;</p> <p>оформлює висловлення згідно з правилами та основними засадами академічної доброчесності;</p> <p>дотримується засад академічної доброчесності в онлайн-взаємодії</p>	<p>складає та оформляє власне висловлення згідно з усталеними нормами;</p> <p>створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів за визначеним алгоритмом;</p> <p>взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі, дбаючи про безпеку;</p> <p>дотримується норм етикету під час онлайн-спілкування;</p> <p>знаходить і виправляє недоліки та помилки у власних висловлюваннях</p>	<p>добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення;</p> <p>створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата;</p> <p>доповнює та/або змінює окремі частини тексту відповідно до теми і мети висловлювання;</p> <p>дискутує в онлайн-середовищі на знайомі теми;</p> <p>коментує думки учасників дискусії;</p> <p>самостійно знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові і</p>	<p>створює цілісні письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, логічно і послідовно висловлюючи думки та зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід;</p> <p>толерантно обстоює власну позицію, звертає увагу на спільні і різні думки учасників дискусії;</p> <p>аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу;</p> <p>коригує та вдосконалює</p>

			мовному оформленні власних висловлень	письмовий текст;
Говоріння	виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів (звуки, частини слова, слова, форми слова, словосполучення, речення, тексти); відтворює окремі художні засоби для втілення власних творчих намірів	вирізняє окремі мовні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їхню суть; наслідує окремі стильові риси текстів у процесі створення власного тексту чи медіатексту для взаємодії з іншими особами	порівнює та зіставляє мовні одиниці різних рівнів за визначеними ознаками; порівнює тексти щодо наявності в них певних мовних явищ; вирізняє спільні та різні риси між власним мовленням і мовленням інших осіб; використовує для урізноманітнення власного мовлення літературні твори, словники та довідкові джерела	творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи зроблений вибір